

ADANA BAROSU

FİKRÎ VE SİNÂİ HAKLAR KOMİSYONU

DERGİSİ

YIL: 2025
CİLT: 1 | SAYI: 1

ÇUKUROVA PAMUĞU:

ADANA'NIN TESCİLLİ MENŞE ADI

*Coğrafi İşarete Tecavüzde Tüketicinin
Dolaylı Yollarla Müdahale İmkânı*
LL.M. Av. Umut ALTINMAKAS

*Türk Hukukunda Moda
Tasarımlarının Korunması*
Av. Nisan AKSOY

*Türk Hukukunda Marka Tescil
Başvurusu ve Nispi Ret Nedenleri*
Av. Meltem SEDEFOĞLU

*İnternet Alan Adının, Üçüncü
Kişilerin Marka Hakkını İhlal Etmesi*
LL.M. Av. Refik Emre ÖZTÜRK

*Marka Başvurusu Yayımına İtirazda İleri Sürülmeyen İtiraz
Sebeplerinin, Kurul Kararının İptali Davasında İleri Sürülüp
Sürülemeyeceğine İlişkin Yargıtay Kararı İncelemesi*
Av. Akın YETER

ADANA BAROSU FİKRÎ VE SİNÂİ HAKLAR KOMİSYONU DERGİSİ

KOMİSYON BAŞKANI

AV. OĞUZ YİĞİTSÖZLÜ

KOMİSYON BAŞKAN YARDIMCISI

AV. MERYEM EREN ŞAHİN

DERGİ EDITÖRLERİ

LL.M. AV. UMUT ALTINMAKAS

LL.M. AV. REFİK EMRE ÖZTÜRK

İÇİNDEKİLER

MAKALELER

COĞRAFİ İŞARETE TECAVÜZDE TÜKETİCİNİN
DOLAYLI YOLLARLA MÜDAHALE İMKÂNI 1

LL.M. Av. Umut ALTINMAKAS

TÜRK HUKUKUNDA MODA TASARIMLARININ
KORUNMASI 13

Av. Nisan AKSOY

TÜRK HUKUKUNDA MARKA TESCİL BAŞVURUSU
VE NİSPİ RET NEDENLERİ 20

Av. Meltem SEDEFOĞLU

İNTERNET ALAN ADININ, ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİN
MARKA HAKKINI İHLAL ETMESİ 37

LL.M. Av. Refik Emre ÖZTÜRK

MARKA BAŞVURUSU YAYIMINA İTİRAZDA İLERİ
SÜRÜLMİYEN İTİRAZ SEBEPLERİNİN, KURUL
KARARININ İPTALİ DAVASINDA İLERİ SÜRÜLÜP
SÜRÜLEMEMEYECEĞİNE İLİŞKİN YARGITAY KARARI
İNCELEMESİ 48

Av. Akın YETER

KARAR SEÇKİSİ

YARGITAY 11. HD. KARARI 54

Künye:

E. 2019/5189, K. 2022/1852, T. 14.3.2022.

YARGITAY 11. HD. Kararı 58

Künye:

E. 2021/3267, K. 2023/128, T. 10.1.2023.

ANKARA 5. FSHHM. Kararı 69

Künye:

E. 2022/437, K. 2023/317, T. 16.6.2023.

Değerli Meslektaşlarım, Kıymetli Okurlar,

Adana Barosu olarak, mesleki gelişimimize katkı sağlamak, bilgi paylaşımını teşvik etmek ve hukuk camiasında farkındalık yaratmak amacıyla bir kez daha sizlerle buluşmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Bu bağlamda, Fikrî ve Sınai Haklar Komisyonumuzun özverili çalışmaları sonucunda ortaya çıkan dergimizin ilk sayısını sizlere sunmaktan büyük bir gurur duyuyorum.

Fikrî ve sınai haklar, günümüz dünyasında hızla gelişen teknoloji ve dijitalleşme ile birlikte her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır. Bu dergi, fikrî ve sınai haklar alanında yaşanan güncel gelişmeleri, yenilikleri ve tartışmaları ele alarak, hem meslektaşlarımızın bilgi birikimini artırmayı hem de bu alanda farkındalık yaratmayı hedeflemektedir.

Dergimizin hazırlanmasında emeği geçen Fikrî ve Sınai Haklar Komisyonu üyelerimize, yazarlarımıza ve katkı sağlayan herkese teşekkürlerimi sunarım.

Bu değerli çalışmanın, hukuk camiamıza ve tüm okurlarımıza faydalı olmasını diler, keyifli ve bilgilendirici bir okuma deneyimi geçirmenizi dilerim.

AV. VOLKAN B KE
ADANA BAROSU BAŞKANI

**ADANA BAROSU
FİKRÎ VE SİNÂİ HAKLAR KOMİSYONU
DERGİSİ**

Coğrafi İşarete Tecavüzde Tüketicinin Dolaylı Yollarla Müdahale İmkânı

Consumers Indirect Intervention in Geographical Indication Infringement

Umut ALTINMAKAS

LL.M. Avukat,

Anadolu Üniversitesi Özel Hukuk

Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi

ÖZ

Ticari ilişkilerin şekillenmesi noktasında söz konusu ilişkinin nesnesi olan ürünler önemli bir rol oynamaktadır. Tüketicilerin, kalitesi ve özelliklerine bağlı olarak birtakım ürünlere yönelmeye daha meyilli olabildikleri görülmektedir. Tüketici, hâlihazırda toplum hafızasında yer edinmiş olan belirli birtakım ürünlere kendi bizatihi deneyimlerine gerek olmaksızın toplumda edinilen güven duygusuna dayanarak yönelmektedir. Bu noktada coğrafi işaret kavramı önem kazanmaktadır. Coğrafi işaret, bir ürünün belirli bir bölge ile ilişkili olduğu anlamına gelmekte olup özellikle coğrafi konum veya iklimin belirli bir ürünün diğer aynı cins ürünlerden daha kaliteli hâle getirmeye müsait olduğu durumlarda yahut belirli bir bölge dahilinde belirli bir ürünün ortaya koyulmasında uzmanlığın bilinir olması durumlarını içermektedir. Bir ürünün coğrafi işaret taşıması doğrudan tüketici algısına hitap etmekte olup ekonomik kazancın artırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ancak bu coğrafi işaretin usulüne uygun olarak kullanılması önem arz etmekte olup gerekli özellikleri taşımadığı hâlde ürün üzerinde coğrafi işaretin kullanılması coğrafi işarete tecavüz anlamına gelecektir. Bu tecavüz durumu ise birtakım müdahaleleri gerekli kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Coğrafi İşaret, Tüketici, Ürün, Kalite, Tecavüz.*

ABSTRACT

In shaping commercial relationships, the products that constitute the subject matter of such relations play a significant role. It is observed that consumers tend to gravitate toward certain products based on their quality and specific characteristics. Often, consumers are inclined to prefer products that have already gained a place in the collective memory of society, relying not on their own individual experiences but rather on the trust established within the community. At this juncture, the concept of geographical indication

becomes particularly significant. A geographical indication signifies that a product is associated with a specific region, especially in cases where geographical location or climate conditions render a particular product superior in quality compared to other products of the same kind, or where a certain region is known for its specialized expertise in producing a particular item. The presence of a geographical indication on a product directly appeals to consumer perception and plays a crucial role in enhancing economic value. However, it is essential that the geographical indication be used in accordance with the relevant legal procedures. The unauthorized or improper use of a geographical indication on products that do not meet the required standards constitutes an infringement of that indication. Such infringement necessitates appropriate legal interventions.

Keywords: *Geographical Indication, Consumer, Product, Quality, Infringement.*

GİRİŞ

İklim çeşitliliği yahut doğal veya beşeri herhangi bir çeşitlilik, coğrafi bölgelere kendilerine özgü bir kimlik kazandırmakta ve bu yolla bahse konu coğrafi bölgeler ekseninde meydana getirilen ürünler de ilgili coğrafi bölgenin kendine has özelliklerinden parçalar taşımaktadır. Bu özellikler kimi zaman o kadar eşsiz olmaktadır ki o bölgede ortaya koyulan ürünler ülke içerisinde başka bir yerde yahut dünyanın herhangi bir bölgesinde aynı kalitede meydana getirilememektedir.

Gerek söz konusu bölgenin tanıtımının yapılması gerek ürünün özelliklerinin herkesçe görünür kılınması suretiyle tüketicinin dikkatinin çekilmesi amaçlarıyla kullanılan coğrafi işaretin ekonomik kazanç sağlanması noktasında önemli bir faktör olması sebebiyle bu coğrafi işaretlerin usulüne uygun olarak kullanılması gerekmektedir.

Ancak söz konusu ekonomik kazancın artırılması isteği kaynaklı coğrafi işaretlerin bazı kişiler tarafından usulsüz olarak kullanılması gündeme gelebilmektedir. Bu usulsüz kullanımların denetimi önem arz etmekle birlikte bu usulsüz uygulamaları gerçekleştirenlere karşı belirli yaptırımların uygulanması da gerekmektedir. Bu noktada hukuki yollara başvurulması imkânının kimler tarafından kullanılabileceği sorusu gündeme gelmektedir.

1. COĞRAFI İŞARET KAVRAMI

1.1. Genel Olarak

Coğrafi işaret kavramı 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu¹ (SMK) m. 34/1’de tanımlanmış olup bu doğrultuda *“belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından kökenin bulunduğu yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş ürünü gösteren işarettir.”* şeklinde ifade edilmiştir. Ürünün coğrafi işaret taşıması, esasında söz konusu ürüne bir koruma tahsis edilmesiyle doğrudan ilişkili olup SMK m. 33’te *“Doğal ve beşerî unsurların bir araya gelmesi sonucu gıda, tarım, maden, el sanatları ürünleri ve sanayi ürünlerinden bu Kitapta yer alan şartlara uygun olanlar, tescil edilmesi şartıyla, coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı korumasından yararlanır.”* denilmek suretiyle coğrafi işaret korumasının kapsamı gösterilmiştir.

1.2. Coğrafi İşaret Türleri

Kanun tarafından işaret edildiği üzere coğrafi işaret belirli birtakım özellikler itibarıyla menşe adı ve mahreç işaret olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, bölge veya istisnai durumlarda ülkeden kaynaklanan, tüm veya esas özelliklerini bu coğrafi alana özgü doğal ve beşerî unsurlardan alan, üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerin tümü bu coğrafi alanın sınırları içinde gerçekleşen ürünleri tanımlayan adlar menşe adıdır (SMK m. 34/1-a). Bu kapsamda ortaya koyulan ürünün meydana getirilmesinde kullanılan her bir parçanın bahse konu coğrafi alan dahilinde varlık göstermesi aranmakta bu kapsamda menşe adının genellikle insan faktörüne bağlı olmaksızın doğal yollarla meydana gelen ürünler için geçerli olduğu söylenebilse de bu yalnızca bir genelleme özelliği taşımakta olup doğal ürünlerden Finike Portakalı, Malatya Kayısı gibi ürünlerin yanında insan müdahalesinin söz konusu olduğu Devrek Bastonu, Avanos Çömleği gibi ürünlerin de menşe adı olduğu söylenebilecektir.

Mahreç işareti ise coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, bölge veya ülkeden kaynaklanan, belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından bu coğrafi alan ile özdeşleşen, üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden en az biri belirlenmiş coğrafi alanın sınırları içinde yapılan ürünleri tanımlayan adlardır (SMK m. 34/1-b). Bu bakımdan mahreç işaretin en az ikiden fazla bileşimden meydana getirilen bir ürün bakımından söz konusu olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda mahreç işaretlerin doğal

¹ Sınai Mülkiyet Kanunu (SMK), *Resmî Gazete* 29944 (10 Ocak 2017), Kanun No. 6769.

ürünlerden ziyade daha çok insan müdahalesinin rol oynadığı ürünler bakımından söz konusu olduğu söylenebilmekte olup mahreç işarete Antep Baklavası, Adana Kebabı, Hereke Halısı gibi örnekler verilebilmektedir.

2. COĞRAFİ İŞARET KORUMASININ KAZANILMASI VE COĞRAFİ İŞARETİN KULLANIMI

Belirli bir ürünün coğrafi işaret kazanması ve bu doğrultuda SMK'nın coğrafi işaret korumasından faydalanabilmesi ancak tescil ile mümkün olmaktadır (SMK m. 44/1). Fakat coğrafi işaret korumasının kazanılması noktasında çeşitli şartların mevcudiyeti aranmakta her şeyden önce SMK m. 35'te sayılan coğrafi işaret olarak tescil edilemeyecek adlardan olmamaları gerekmektedir.

SMK m. 35/1: "Aşağıda sayılanlar coğrafi işaret olarak tescil edilmez:

- a) 34 üncü madde kapsamına girmeyen adlar.
- b) Ürünlerin öz adı olmuş adlar.
- c) Ürünün gerçek kaynağı konusunda halkı yanıltabilecek olan bitki tür ve çeşitleri, hayvan ırkları veya benzeri adlar.
- ç) Kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı adlar.
- d) 3 üncü maddede belirtilen şartları taşıyan kişiler tarafından başvurusu yapılmış olmasına rağmen kendi ülkesinde korunmayan, koruması sona eren veya kullanılmayan adlar.
- e) Tescilli veya başvurusu yapılmış bir coğrafi işaret ile tamamen veya kısmen eş sesli olan ve tüketiciyi yanıltabilecek adlar."

Sayılan bu adlar haricinde adlar coğrafi işaret başvurusuna konu olabilmekte ancak bu başvuru hakkı da sınırlı bir gruba ait olmaktadır. Bu kapsamda herhangi bir kişi coğrafi işaret başvurusu yapamamakta coğrafi işaret başvurusunda bulunacak kişilerin SMK m. 36'da sayılan kişilerden olmaları gerekmektedir.

SMK m. 36/1: "Aşağıda sayılanlar coğrafi işaret ve geleneksel ürün adı tescil başvurusunda bulunma hakkına sahiptir:

- a) Üretici grupları.
- b) Ürün veya ürünün kaynaklandığı coğrafi alanla ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları.
- c) Ürünle ilgili olarak kamu yararına çalışan veya üyelerinin ekonomik çıkarlarını korumaya yetkili dernekler, vakıflar ve kooperatifler.
- ç) Ürünün tek bir üreticisi varsa, bu durumu ispat etmesi şartıyla ilgili üretici."

Coğrafi işaret başvurusunda bulunabilecek kişilerin sınırlandırılması söz konusu coğrafi işaretin yalnızca başvuruda bulunanlar tarafından kullanılabileceği anlamına gelmemekte bu doğrultuda coğrafi işaretin özelliklerini karşılayan şekilde ürünlerini ortaya koyan her kişi coğrafi işaret korumasından faydalanabilmekte olup bu doğrultuda coğrafi işaret koruması kolektif bir koruma modeli özelliği göstermektedir².

Coğrafi işaretin kullanımı her ne kadar yalnız tescil ettirenler ile sınırlandırılmamış olsa da kullanım gerçekleştirenlerin de birtakım şartları yerine getirmeleri gerekmekte bu kapsamda coğrafi işareti kullananların bu kullanımı tescil ettirene bildirmeleri gerekmektedir (SMK m. 46/1). Bu bildirim neticesinde meşruluk kazanacak coğrafi işaret kullanımının da belirli şekillerde gerçekleştirilmesi gerekmekte olup coğrafi işaretin amblem ile birlikte ürün veya ambalajı üzerinde kullanılması zorunludur (SMK m. 46/2). Ancak ürünün niteliği bu zorunluluğun yerine getirilmesine engel olması durumunda amblem ile tescilli işaret kullanım hakkına sahip olanlar tarafından işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur (SMK m. 46/3).

3. COĞRAFI İŞARETE TECAVÜZ

3.1. Genel Olarak

Coğrafi işaretler tescil esnasında belirtilen özellikleri taşıyan ürünler üzerinde kullanılma amacı taşımaktadır. Ancak coğrafi işaretlerin tüketici algısında yarattığı güven duygusu kimilerince suiistimal edilmekte ve coğrafi işaretin usulsüz kullanımı gerçekleştirilmekte olup bu usulsüz kullanım da coğrafi işarete tecavüz olarak adlandırılmaktadır. Coğrafi işarete tecavüz SMK m. 53/1’de düzenlenmiştir.

SMK m. 53/1: “Tescilli coğrafi işaretin aşağıda belirtilen biçimdeki kullanımları coğrafi işaret hakkına tecavüz sayılır:

- a) Coğrafi işaret tesciline konu ürünün özelliklerini taşımadığı hâlde, coğrafi işaretin ününden yarar sağlayacak şekilde ya da tescil kapsamındaki ürünler veya bunlarla ilişkilendirilebilecek nitelikteki ürünlerle ilgili olarak coğrafi işaretin veya 46 ncı madde uyarınca kullanılması öngörülen amblemin ticari amaçlı olarak doğrudan veya dolaylı kullanımı.
- b) Ürünün gerçek menşeyi veya coğrafi işaretin tercümesini veya stilinde, tarzında, tipinde, türünde, yöntemiyle, orada üretildiği biçimde gibi açıklamaları içerse bile coğrafi işaretin kötüye kullanımı, taklidi veya coğrafi işareti çağrıştıran şekilde kullanımı.

² Cahit Suluk vd., *Fikri Mülkiyet Hukuku*, (Ankara: Seçkin, 2024), 381.

c) Coğrafi işareti taşıyan ürünün iç veya dış ambalajında, tanıtımında ya da ürünle ilgili herhangi bir yazılı belgede, ürünün tescil kapsamındaki nitelikleri ile menşesine ilişkin olarak yanlış veya yanıltıcı herhangi bir açıklama ya da işarete yer verilmesi.

ç) Coğrafi işarete ilişkin amblemin tüketiciyi yanıltıcı biçimde kullanımı.

3.2. Coğrafi İşarete Tecavüze Karşı SMK'da Sunulan İmkânlar

Coğrafi işarete SMK m. 44/2'de sayılan hâller dahilinde tecavüz, coğrafi işaret koruması kapsamında bertaraf edilebilmekte ancak cezai anlamda SMK dahilinde düzenlenmiş bir hüküm bulunmaması sebebiyle bahse konu coğrafi işarete tecavüz sonucunda, en azından SMK dahilinde, herhangi bir cezai yaptırım uygulanmamaktadır³.

SMK m. 53/2'de coğrafi işaret hakkına tecavüz durumunda dolaylı ve doğrudan hak arama özgürlüğü bahsedilmiş iki grup öngörülmüş bulunmakta olup ilgili düzenlemeye göre *“Coğrafi işareti kullanma hakkına sahip olanlar, coğrafi işareten doğan haklara tecavüz sayılan fiilleri tescil ettirene noter vasıtasıyla bildirerek dava açılmasını talep edebilir. Tescil ettirenin talebi kabul etmemesi veya bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde dava açmaması hâlinde, kullanma hakkına sahip olanlar, yapılan bildirim de ekleyerek dava açabilir. Açılan dava tescil ettirene ihbar olunur. Ancak ciddi bir zarar tehlikesi karşısında, kullanma hakkına sahip olanlar, süreyle bağlı kalmaksızın ihtiyati tedbire karar verilmesini mahkemeden talep edebilir.”* denilmiştir.

SMK, coğrafi işarete tecavüz durumunda dava hakkının sahibinin coğrafi işareti tescil ettirende olduğunu ifade etmiş, buna ek olarak da coğrafi işareti kullanma hakkına sahip olanların tescil sahibine tecavüze ilişkin bildirimde bulunması yoluyla dolaylı yoldan dava açabilmelerine imkân tanımıştır. Bu doğrultuda tescil ettirenin, iddia olunan tecavüze ilişkin olarak üç ay boyunca herhangi bir faaliyete girişmemesi durumunda coğrafi işareti kullanma hakkına sahip olan kişilerin bizatihi dava açabileceğini ifade etmiştir.

Hakkı tecavüze uğrayan hak sahibinin söz konusu dava ile ileri sürebileceği talepler SMK'nın Ortak Hükümler başlığı altında yer alan m. 149'da açıkça ifade edilmiştir. Ancak bu düzenleme tüm sınai haklar bakımından öngörülmüş olması sebebiyle coğrafi

³ İlhami Güneş, *Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, (Ankara: Seçkin, 2024), 266.

işaretlere ilişkin tecavüz durumunda coğrafi işaretlere özel hükümlerin önceliklendirilmesi gerekmektedir.

SMK m. 149/1: “Sınai mülkiyet hakkı tecavüze uğrayan hak sahibi, mahkemeden aşağıdaki taleplerde bulunabilir:

- a) Fiilin tecavüz olup olmadığının tespiti.
 - b) Muhtemel tecavüzün önlenmesi.
 - c) Tecavüz fiillerinin durdurulması.
 - ç) Tecavüzün kaldırılması ile maddi ve manevi zararın tazmini.
 - d) Tecavüz oluşturan veya cezayı gerektiren ürünler ile bunların üretiminde münhasıran kullanılan cihaz, makine gibi araçlara, tecavüze konu ürünler dışındaki diğer ürünlerin üretimini engellemeyecek şekilde elkonulması.
 - e) (d) bendi uyarınca elkonulan ürün, cihaz ve makineler üzerinde kendisine mülkiyet hakkının tanınması.
 - f) Tecavüzün devamını önlemek üzere tedbirlerin alınması, özellikle masraflar tecavüz edene ait olmak üzere (d) bendine göre elkonulan ürünler ile cihaz ve makine gibi araçların şekillerinin değiştirilmesi, üzerlerindeki markaların silinmesi veya sınai mülkiyet haklarına tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise imhası.
 - g) Haklı bir sebebin veya menfaatinin bulunması hâlinde, masrafları karşı tarafa ait olmak üzere kesinleşmiş kararın günlük gazete veya benzeri vasıtalarla tamamen veya özet olarak ilan edilmesi veya ilgililere tebliğ edilmesi.
- (2) Birinci fıkranın (e) bendinde belirtilen talebin kabulü durumunda, söz konusu ürün, cihaz ve makinelerin değeri, tazminat miktarından düşülür. Bu değerın kabul edilen tazminat miktarını aşması hâlinde, aşan kısım hak sahibince karşı tarafa ödenir.
 - (3) Birinci fıkranın (g) bendinde belirtilen talebin kabulü durumunda ilanın şekli ve kapsamı kararda tespit edilir. İlan hakkı, kararın kesinleşmesinden sonra üç ay içinde talep edilmezse düşer.
 - (4) Coğrafi işaret ve geleneksel ürün adları bakımından manevi zararın tazmini talep edilemez.

3.3. Coğrafi İşarete Tecavüz Halinde Tüketicinin Başvurabileceği İmkânlar

Coğrafi işarete tecavüz, esasında doğrudan tüketiciye etki eden bir husustur. Tüketicinin, coğrafi işaretin usulsüz kullanımı sonucunda bir ürünün belirli bir bölgeye aitmişçesine sunulmasına aldanarak belirli bir ürünü satın alması tüketicinin çeşitli açılardan mağduriyetine yol açabilmektedir. Ancak SMK kapsamında, coğrafi işarete tecavüz durumunda dava açabilme hakkı yalnız hak sahiplerine tanınmış olup hak sahibi

de coğrafi işareti tescil ettiren ve dolaylı şekilde coğrafi işareti kullanma hakkına sahip olanlar olarak ifade edilmiştir. Ancak tüketicinin bu yöndeki mağduriyetlerine ilişkin çözüm getirecek herhangi bir düzenleme, en azından SMK içerisinde bulunmamaktadır.

Tüketicinin, coğrafi işarete tecavüz durumunda korunmaması ve SMK dahilinde kendisine herhangi bir dava hakkı tanınmamış olmasının hukuki arka planında coğrafi işaretlerin bireysel değil kolektif bir hak olması yatmaktadır. Diğer bir deyişle bireysel olarak bir tüketicinin coğrafi işaret bakımından hak sahibi olması mümkün olmamakta bu kapsamda coğrafi işaret üzerinde herhangi bir hakka sahip olmayan tüketicinin de bireysel yollarla tecavüze dair hak araması da mümkün gözükmemektedir. Söz konusu kolektif hakkın çoğunlukla Ticaret ve Sanayi Odası, Ziraat Odası, Kooperatifler gibi tüzel kişiler bünyesinde kurulduğu görülmektedir.

SMK'da coğrafi işaretlerin korunması bölgesel üreticilerin emeklerinin korunması ve haksız rekabetin önlenmesi gibi amaçları içermektedir. Bu bakımdan tüketicinin korunması ancak dolaylı bir yarar olarak nitelendirilebilmekte olup tüketicinin korunmasının doğrudan bir hedef olduğu söylenemeyecektir.

SMK dahilinde tüketicilerin doğrudan korunmaması tüketicinin karşılaştığı bu gibi tecavüz durumlarına karşı bireysel bakımdan herhangi bir faaliyette bulunamayacağı anlamına gelmemektedir. Tüketicinin de hangi amaçla hareket ettiğine bağlı olarak çeşitli imkânları bulunmaktadır.

Öncelikle tüketicinin, coğrafi işarete tecavüzü, SMK'da sayılan hak sahiplerine bildirme yönünde bir davranış sergileyebilmesi mümkündür. Pek tabii ki Kanun içerisinde coğrafi işareti kullanma hakkı tesis edilenlerde olduğu gibi tüketicinin tescil sahibini zorlayıcı herhangi bir imkânı bulunmadığı unutulmamalıdır. Kanun'un bu düzenlemesinde yalnız coğrafi işaretin kullanma hakkına sahip olanların işaret edilmiş olması tescil sahibinin herkesçe zorlanabilir kılınmasının önüne geçme amacı taşımaktadır. Zira coğrafi işareti kullanma hakkı bulunan kişi tescil sahibine tecavüze ilişkin bildirimde bulunması ertesinde tescil sahibinin herhangi bir dava açmaya yönelik davranış sergilememesi kullanma hakkına sahip kişilerin bizatihi dava açabilmelerine imkân tanımaktadır. Bu sebeple Kanunda tecavüze ilişkin bildirim konusunda yalnızca kullanım hakkına sahip olanların işaret edilmiş olması en azından mevcut SMK sistematigi boyutunda anlaşılmalıdır. Fakat söz konusu düzenleme içerisinde kullanma

hakkına sahip olanlara ek olarak tescil sahibini zorlama imkânı tanınmaksızın tüm menfaati bulunanların tescil sahibine bildirimde bulunabilecekleri eklemesi yapılabileceğini düşünmekteyiz. Pek tabii ki tescil sahibini zorlama imkânı tanınmaksızın menfaat sahiplerinin bildirim yapabilmesi imkânı tanınmasının pratik bakımdan pek bir karşılığı bulunmayacağı da açıktır.

Tüketicinin, coğrafi işarete tecavüze ilişkin tescil sahibine yapacağı bildirim kendi zararını karşılama noktasında herhangi bir fayda sağlamamaktadır. Bu sebeple coğrafi işarete tecavüz dayanağında tüketicinin, uğramış olduğu zararın giderilmesi noktasında başka bir husus gündeme gelmektedir. Bu husus coğrafi işarete tecavüz eylemi sonucunda coğrafi işarete tecavüzde bulunan malın ayıplı hâle gelmesidir. Zira 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun⁴ m. 8’de ayıplı mal ile neyin işaret edildiği hüküm altına alınmış olup özellikle m. 8/2’de *“Ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda, internet portalında ya da reklam ve ilanlarında yer alan özelliklerinden bir veya birden fazlasını taşımayan; satıcı tarafından bildirilen veya teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliğe aykırı olan; muadili olan malların kullanım amacını karşılamayan, tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren mallar da ayıplı olarak kabul edilir.”* düzenlemesi coğrafi işarete tecavüz suretiyle tüketicinin yanıltılması hususuyla doğrudan ilişkilidir. Bu durumda coğrafi işarete tecavüzün bir ayıp olarak değerlendirilmesi söz konusu olabilecek ve uğranılan zararın miktarına bağlı olarak⁵ tüketicinin Tüketici Hakem Heyetine yahut Tüketici Mahkemesine başvurmak suretiyle zararlarının giderilmesini talep edebilmesi gündeme gelecektir.

TKHK m. 11’de ayıplı mallara ilişkin olarak tüketiciye birtakım seçimlik haklar tanınmıştır.

TKHK m. 11/1: “Malın ayıplı olduğunun anlaşılması durumunda tüketici;

- a) Satılanı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek sözleşmeden dönme,
- b) Satılanı alıkoyup ayıp oranında satış bedelinden indirim isteme,

⁴ Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK), *Resmî Gazete* 28835 (28 Kasım 2013), Kanun No. 6502.

⁵ Ali Cem Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16/Özel Sayı (Temmuz 2014), 83.

c) Aşırı bir masraf gerektirmediği takdirde, bütün masrafları satıcıya ait olmak üzere satılanın ücretsiz onarılmasını isteme,

ç) İmkân varsa, satılanın ayıpsız bir misli ile değiştirilmesini isteme, seçimlik haklarından birini kullanabilir. Satıcı, tüketicinin tercih ettiği bu talebi yerine getirmekle yükümlüdür.

(2) Ücretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi hakları üretici veya ithalatçıya karşı da kullanılabilir. Bu fıkradaki hakların yerine getirilmesi konusunda satıcı, üretici ve ithalatçı müteselsilen sorumludur. Üretici veya ithalatçı, malın kendisi tarafından piyasaya sürülmesinden sonra ayıbın doğduğunu ispat ettiği takdirde sorumlu tutulmaz.

(3) Ücretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesinin satıcı için orantısız güçlükleri beraberinde getirecek olması hâlinde tüketici, sözleşmeden dönme veya ayıp oranında bedelden indirim haklarından birini kullanabilir. Orantısızlığın tayininde malın ayıpsız değeri, ayıbın önemi ve diğer seçimlik haklara başvurma tüketicinin açısından sorun teşkil edip etmeyeceği gibi hususlar dikkate alınır.

(4) Ücretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi haklarından birinin seçilmesi durumunda bu talebin satıcıya, üreticiye veya ithalatçıya yöneltilmesinden itibaren azami otuz iş günü, konut ve tatil amaçlı taşınmazlarda ise altmış iş günü içinde yerine getirilmesi zorunludur. Ancak, bu Kanunun 58 inci maddesi uyarınca çıkarılan yönetmelik eki listede yer alan mallara ilişkin, tüketicinin ücretsiz onarım talebi, yönetmelikte belirlenen azami tamir süresi içinde yerine getirilir. Aksi hâlde tüketici diğer seçimlik haklarını kullanmakta serbesttir.

(5) Tüketicinin sözleşmeden dönme veya ayıp oranında bedelden indirim hakkını seçtiği durumlarda, ödemiş olduğu bedelin tümü veya bedelden yapılan indirim tutarı derhâl tüketiciye iade edilir.

(6) Seçimlik hakların kullanılması nedeniyle ortaya çıkan tüm masraflar, tüketicinin seçtiği hakkı yerine getiren tarafça karşılanır. Tüketici bu seçimlik haklarından biri ile birlikte 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca tazminat da talep edebilir.

TKHK m. 11’de tüketiciye çeşitli seçimlik haklar tanınmasının yanında aynı zamanda m. 11/6’da 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’na⁶ (TBK) atf yaparak tüketicilerin coğrafi işarete tecavüz kaynaklı tazminat talep edebilmelerine de imkân tanımıştır. Bu yönden bakıldığında SMK m. 149/4’ün coğrafi işaretlere tecavüz konusunda hak sahiplerine manevi tazminat hakkı tanımamış olmasına karşın tüketicinin Tüketici Hukuku bağlamında ve TBK hükümleri vasıtasıyla coğrafi işaret tescil sahipleri ve coğrafi işaret

⁶ Türk Borçlar Kanunu (TBK), *Resmî Gazete* 27836 (04 Şubat 2011), Kanun No. 6098.

kullanım hakkına sahip olanlara kıyasla en azından bu yönden avantajlı bulunduğu
söylenebilir.

KAYNAKÇA

Budak, Ali Cem. “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16/Özel Sayı (Temmuz 2014), 77-103.

Güneş, İlhami. *Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*. Ankara: Seçkin, 2024.

Suluk, Cahit vd. *Fikri Mülkiyet Hukuku*. Ankara: Seçkin, 2024.

**ADANA BAROSU
FİKRÎ VE SINAI HAKLAR KOMİSYONU
DERGİSİ**

Türk Hukukunda Moda Tasarımlarının Korunması

Nisan AKSOY

Avukat

ÖZ

Moda, insanların algısına ve dönemin gerekliliklerine göre sürekli değişebilen, toplumun farklı kesimlerinde, yenilik ihtiyacına bağlı olarak ortaya çıkan akım olarak tanımlanabilir. Bir ürünün üretilme süreci; tüketiciye sunulması ve tüketicinin ürüne çok daha hızlı bir şekilde ulaşıyor olması, modanın temel dinamiğini oluşturan özgün tasarımların kopyalanmasını daha yaygın ve kolay hale getirmiştir. Bu kolaylık, bir düşüncenin sonucu olarak ortaya çıkan moda tasarımların korunması amacıyla Fikrî Mülkiyet Hukuku alanında birtakım gelişmelerin gerçekleşmesini zorunlu kılmıştır. Moda konusu olan tasarımların tescil şartlarını sağlaması halinde tescil edilmesi; tasarım mevzuatı kapsamında korunmasını mümkündür. Fakat kısa bir dönem moda olacak bir tasarım için tescil başvurusu yapılması bakımından tescil süresinin uzunluğu gibi sebeplerle tescilden kaçınılabilmektedir. Bu durumda 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu⁷na göre Tescilsiz Tasarımın Korunması da mümkün hale gelmektedir.

GİRİŞ

Türk Hukuku'nda tasarımların kümülatif olarak korunacağı düzenlenmiştir. Hak sahibinin burada seçme zorunluluğu olmayıp, tasarım mevzuatı yanında şartları sağlıyorsa patent, marka ve fikir ve sanat eserleri mevzuatına da dayanabilir. Haksız rekabet hükümleri de fikrî mülkiyet hukuku yanında kümülatif olarak uygulanabilmektedir.

⁷ Sınai Mülkiyet Kanunu (SMK), *Resmî Gazete* 29944 (10 Ocak 2017), Kanun No. 6769.

1. MODA TASARIMLARININ FİKRİ VE SANAT ESERLERİ KANUNU KAPSAMINDA TELİF HAKKI KORUMASINDAN FAYDALANMASININ ŞARTLARI

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu⁸ (FSEK) kapsamında eser, “*sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulleri*” olarak tanımlanmıştır.

Bir fikir ve sanat eserinin FSEK anlamında eser kabul edilebilmesi için şu unsurların bir araya gelmesi gerekir: Ortada fikrî bir ürün olmalıdır, bu fikrî ürünün bir şekle bürünmüş olması gerekir, fikrî ürünün sahibinin hususiyetini yansıtmaması⁹ ve FSEK’te öngörülen eser türlerinden birine girmesi gerekir.

1.1. Ortada Fikrî Bir Ürün Olmalıdır

Bir ürünün, fikri hakka konu olduğundan bahsedilebilmesi için zihinsel, duygusal ya da estetik şekilde ortaya çıkması gerekir¹⁰. Bu fikri ürünün, ilim ve edebiyat eserlerinde bir kavramsal içeriğin, güzel sanat eserlerinde görsel içeriğin, musiki eserlerinde bir ses tonu yahut veri tabanlarında olduğu gibi zihinsel çabaların ürünü olması gerekir¹¹.

1.2. Fikrî Ürün, Bir “Şekle” Bürünmüş Olmalıdır

Fikri hakka konu ürünün, belirli bir şekilde, formda ifade edilmesi gerekir¹². Dolayısıyla henüz şekillenmemiş, kişinin zihin dünyasında yer alan bir fikri ürün, FSEK korumasından yararlanamaz. Bu kapsamda korunabilmesi için içerik ve şekil olarak ifade edilmeli, yani bir ifade aracıyla algılanabilir hale getirilmelidir.

1.3. Fikrî Ürün, Sahibinin Hususiyetini Taşımalıdır

Öğretideki açıklamalar, doktrin ve yargı kararlarından yola çıkılarak Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku anlamındaki “hususiyet” kavramını, eser sahibinin duygu ve düşünceleri

⁸ Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK), *Resmî Gazete* 7981 (13 Aralık 1951), Kanun No. 5846, md. 1/B.

⁹ Cahit Suluk vd., *Fikri Mülkiyet Hukuku*, (İstanbul: Seçkin, 2024), 77.

¹⁰ Savaş Bozbel, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, (İstanbul: Onikilevha, 2015), 28.

¹¹ Bozbel, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 28.

¹² Bozbel, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 30.

ile yaşam deneyimleri, gözlem, yetenek, araştırma, algılama, tecrübe, bilgi, yetenek vb. birimini kullanarak meydana getirdiği ürünlerdeki fikri çabasını diğerlerinden ayıran, asgari seviyede de olsa yaratıcılık içeren, sıradan olmayıp, özgün ve belirli bir düzeye sahip olan, eser sahibine özgülenebilen anlatım dili¹³ (üslup)¹⁴ olarak ifade etmek mümkündür.

1.4. Fikrî Ürün, FSEK’te Öngörülen Eser Türlerinden Birine Girmelidir

Kanunun 2., 3., 4., 5., ve 6. Maddelerinden nelerin fikir ve sanat eseri olabileceği açık şekilde belirtilmiştir. Bunlar aşağıda belirtildiği gibi şu şekilde sıralanmaktadır:

Fikir ve sanat eserlerinin çeşitleri:

I - İlim ve edebiyat eserleri

II - Musiki eserleri

III - Güzel sanat eserleri

Estetik değere sahip olan;

1. Yağlı ve suluboya tablolar; her türlü resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazılar ve tezhipler, kazıma, oyma, kakma veya benzeri usullerle maden, taş, ağaç veya diğer maddelerle çizilen veya tespit edilen eserler, kaligrafi, serigrafi,

2. Heykeller, kabartmalar ve oymalar,

3. Mimarlık eserleri,

4. El işleri ve küçük sanat eserleri, minyatürler ve süsleme sanatı ürünleri ile tekstil, moda tasarımları,

5. Fotografik eserler ve slaytlar,

6. Grafik eserler,

¹³ ÖzgünLaw (Özgün), “Türk Hukukunda Moda Tasarımlarının Telif Hakkı İle Korunması” (Erişim 21 Ocak 2023).

¹⁴ İlhami Güneş, *Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, (İstanbul: Seçkin, 2024), 64.

7. Karikatür eserleri,

8. Her türlü tiplerdir.

Krokiler, resimler, maketler, tasarımlar ve benzeri eserlerin endüstriyel model ve resim olarak kullanılması, düşünce ve sanat eserleri olmak sıfatlarını etkilemez.

IV – Sinema eserleri

1.5. Güzel Sanat Eserlerine İlişkin Ek Şart: Estetik Değere Sahip Olma

Bir eserin güzel sanat eseri sayılabilmesi için, sanatsal değere sahip olması gerekir. Sanatsal değer, eseri sıradan, gelişigüzel, bilinen, herkesçe yaratılabilen ürünlerden ayırır. Güzel sanat eserinde estetik olma koşulu, meydana getirilen eserin takdir edilip edilmemesinden çok estetik unsuru bünyesinde barındırmasıdır. Moda tasarımlarına, güzel sanat eseri olarak FSEK’te yer verildiği görülmekte olup; bu düzenleme kapsamında kural olarak hususiyet ve estetik değer taşıyan moda tasarımlarının FSEK kapsamında korunacağı söylenebilecektir.

2. TESCİLSİZ ÜRÜN TASARIMININ KORUNMASI VE ŞARTLARI

Sınai Mülkiyet Kanununu uyarınca tescilsiz tasarım olarak korunması için iki şart bulunmaktadır: Ülkesellik ilkesi kapsamında dayanarak gelişen tasarım kamuya ilk kez sunulmuş olmalı ve bu sunum Türkiye’de yapılmış olmalıdır.

SMK’nın 69. maddesinin 2. fıkrasına göre tescilsiz tasarımların korunma süresi, korunma talep edilen tasarımın ilk olarak kamuya sunulduğu tarihten itibaren “üç yıl” olarak belirlenmiştir. Bu süre az gibi görünüyorsa da uygulamada yeterli olduğu görülmektedir. Genellikle tescili yapılmadan üretilen eserler mevsimlik veya dönemlik olduğundan bu süre yeterli olmaktadır. Sınai Mülkiyet Kanununun 59. maddenin 2. fıkrasına göre, tescilsiz tasarım sahibi haklarını, sadece korunan tasarımın aynısının veya genel izlenim itibarıyla ayırt edilemeyecek kadar benzerinin kopyalanarak alınması hâlinde elde eder. Dolayısıyla, bu hüküm uyarınca tescilsiz tasarımın sahibi sadece aynı veya ayırt edilemeyecek seviyede benzer tasarımlara yani kopyalanmış tasarımlara karşı işlem yapabilir. Tescilsiz tasarımların korunmasına duyulan ihtiyaç, moda endüstrisinin ayak uydurulması zor değişiminden dolayı da doğmuş kabul edilebilir. Bu hukuki koruma

ile tasarımcılar gerek maddi gerekse zaman bakımından yük olabilecek ve haftalar içinde zaten değerini kaybedebilme ihtimali olan tasarımlarını tescil sürecinden geçmeden koruma altına alabilmekteler. Söz konusu tescilsiz tasarım hükümleri moda tasarımcılarına yarattıkları tasarımlar üzerindeki hakların korunması için pratik bir araç sağlamaktadır¹⁵.

3. MODA HUKUKUNDAKİ HAK İHLALLERİNDE UYGULANACAK YAPTIRIMLAR

Moda hukukundaki hukuki yaptırımlar moda tasarımının FSEK mi yoksa SMK kapsamında mı korumadan faydalandığına göre değişmektedir. Moda tasarımının yararlandığı korumaya göre cezai yaptırımlar vesair hukuki korumalar birbirinden farklılık göstermektedir; FSEK'ten faydalanılıyorsa özel hukuk bağlamında tecavüzün refi davası, tecavüzün meni davası, tazminat davası ve temin edilen kârın devri davası gibi davaların açılması mümkündür¹⁶. Diğer taraftan endüstriyel tasarım olarak tescil edilen tasarımın korumasının sona ermesi, devredilmesi, tasarım hakkının ihlali gibi durumlarda başvurulabilecek hukuki yollar için SMK madde 55-81 hükümleri uygulanacaktır. Ayrıca marka hakkına tecavüz yahut tasarım hakkı ihlali gibi durumların hemen hepsinde aynı zamanda rekabet yasağı da resen ihlal edilmiş olmaktadır¹⁷. Dolayısıyla bu gibi durumlarda haksız rekabete ilişkin mevzuat düzenlemeleri de uygulama alanı bulabilecektir¹⁸.

SONUÇ

Sonuç olarak, moda tasarımı olan bir ürünün tescil şartları sağladığı takdirde tescil edilebilmesi ve bu kapsamda hangi kanunun bu eseri ne şekilde koruyabileceği, eğer tasarım ürünü dönemsel veya mevsimlik ise tescil aşamalarının uzun sürmesinden dolayı tescil edilmesinin ürünün korumasında gereksiz olacağı düşüncesi varsa tescilsiz olarak korunma talep edilen tasarımın ilk olarak kamuya sunulduğu tarihten itibaren “üç yıl” süreyle korunabileceği düzenlenmiştir. Moda tasarım ürününün tescilli olması durumlarında genel olarak FSEK hükümlerine gidilirken, tasarımın tescilsiz olması

¹⁵ Gün+Partners (Gün), “Moda Endüstrisi ve Tescilsiz Tasarımlar” (Erişim 21 Ocak 2023).

¹⁶ Kulaçoğlu (Kulaçoğlu), “Moda Tasarımlarının Hukuki Korunması” (Erişim 20 Ocak 2023).

¹⁷ Kulaçoğlu, “Moda Tasarımlarının Hukuki Korunması”.

¹⁸ Kulaçoğlu, “Moda Tasarımlarının Hukuki Korunması”.

durumunda genel olarak SMK uygulanmaktadır. Kümülatif koruma ilkesi benimsendiğinden bu ayrım kesin bir ayrım olmayıp eserin niteliğine göre değişkenlik gösterebilmektedir.

KAYNAKÇA

Suluk, Cahit vd., *Fikri Mülkiyet Hukuku*. İstanbul: Seçkin, 2024.

Güneş, İlhami. *Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*. İstanbul: Seçkin, 2024.

Bozbel, Savaş. *Fikri Mülkiyet Hukuku*. İstanbul: Onikilevha, 2015.

Özgün, ÖzgünLaw. “Türk Hukukunda Moda Tasarımlarının Telif Hakkı ile Korunması”.

Erişim 21 Ocak 2023. <https://www.ozgunlaw.com/makaleler/turk-hukukunda-moda-tasarimlarinin-telif-hakki-ile-korunmasi-427>

Gün, Gün+Partners. “Moda Endüstrisi ve Tescilsiz Tasarımlar”. Erişim 21 Ocak 2023.

<https://gun.av.tr/tr/goruslerimiz/makaleler/moda-endustrisi-ve-tescilsiz-tasarimlar#top>

Kulaçoğlu, Kulaçoğlu. “Moda Tasarımlarının Hukuki Korunması”. Erişim 20 Ocak

2023. [https://kulacoglu.av.tr/moda-tasarimlarinin-hukuki-](https://kulacoglu.av.tr/moda-tasarimlarinin-hukuki-korunmasi/#:~:text=ciddi%20zararlara%20u%C4%9Fratabilmektedir.-)

[korunmasi/#:~:text=ciddi%20zararlara%20u%C4%9Fratabilmektedir.-](https://kulacoglu.av.tr/moda-tasarimlarinin-hukuki-korunmasi/#:~:text=ciddi%20zararlara%20u%C4%9Fratabilmektedir.-)

[.1.,ve%20telif%20hakk%C4%B1%20vas%C4%B1tas%C4%B1yla%20korunur.](https://kulacoglu.av.tr/moda-tasarimlarinin-hukuki-korunmasi/#:~:text=ciddi%20zararlara%20u%C4%9Fratabilmektedir.-)

**ADANA BAROSU
FİKRÎ VE SINAI HAKLAR KOMİSYONU
DERGİSİ**

Türk Hukukunda Marka Tescil Başvurusu ve Nispi Ret Nedenleri

Meltem SEDEFOĞLU

Avukat

GİRİŞ

Marka, işletmeler için ticari hayatın vazgeçilmez bir parçasıdır. Markaların tüketiciye sağladığı faydalar arasında; sunulan mal veya hizmetlerin diğerlerinden ayırt edilmesi, hangi işletmeye ait olduğunun gösterilmesi, mal veya hizmetlerin kalitesine dair izlenim bırakılması yer almaktadır. Marka sayesinde mal ve hizmet, teşebbüsle özdeşleşmekte ve anonim olmaktan kurtulmaktadır¹⁹. Marka, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nda²⁰ marka olabilecek işaretler başlığında 4. maddede tanımlanmıştır. Kanun hükmüne göre; *“Marka, bir teşebbüsün mallarının veya hizmetlerinin diğer teşebbüslerin mallarından ve hizmetlerinden ayırt edilmesini sağlaması ve marka sahibine sağlanan korumanın konusunun açık ve kesin olarak anlaşılmasını sağlayabilecek şekilde sicilde gösterilebilir olması şartıyla kişi adları dahil sözcükler, şekiller, renkler, harfler, sayılar, sesler ve malların veya ambalajlarının biçimi olmak üzere her türlü işareten oluşabilir”*. Günümüzde markalar, yalnızca ayırt edicilik işlevi görmekle kalmayıp, aynı zamanda işletmelerin reklam gücünü oluşturan temel unsurlar arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda, ticari marka hakları devreye girerek, bir işletmenin mal veya hizmetlerini diğerlerinden ayırt etmeye yarayan işaretleri hukuki koruma altına almakta ve marka sahibine münhasıran kullanma hakkı tanımaktadır.

¹⁹ Aysen Lerzan Yılmaz, *Marka Olabilecek İşaretler ve Mutlak Tescil Engelleri*, (İstanbul: Beta, 2008), 53.; Hanife Dirikkan, *Tescilli Markayı Kullanma Külfeti*, (İstanbul: Beta, 1998), 11.

²⁰ Sınai Mülkiyet Kanunu (SMK), *Resmî Gazete* 29944 (10 Ocak 2017), Kanun No. 6769, md. 4.

Ticari marka hakları, işletmelerin münhasıran sahip olmak istediği ve haksız istismara karşı korumak istediği unsurlardır. Bu koruma, kanunlar ve uluslararası anlaşmalar aracılığıyla ulusal ve uluslararası düzeyde tescil otoritesi tarafından sağlanmaktadır. Ancak markaların yaptığı her tescil başvurusu kabul edilmeyebilir ve her tescil engelinin niteliği itibarıyla farklı etkileri olabilir.

Marka başvurusu, şekil olarak değerlendirildikten sonra, SMK m.5 uyarınca mutlak ret nedenleri açısından incelenir ve herhangi bir eksiklik bulunmaması durumunda Markalar Bülteni'nde yayımlanır. SMK'nın 18. maddesi uyarınca, "ilgili kişiler" bültende yayınlanmış bir marka başvurusunun, mutlak ve nispi ret nedenlerine aykırı olduğu gerekçesiyle, markanın yayımından itibaren iki ay içinde TÜRKPATENT nezdinde itirazda bulunabilirler. Nispi ret nedenleri ise bir kişinin, bir marka başvurusuna önceki bir tarihli hakkına dayanarak itiraz etme olanağı sağlar.

Bu çalışmada marka tescilinde karşılaşılan nispi ret sebepleri genel hatlarıyla incelenmiş ve bu tescil engellerinin kapsamı belirlenmeye çalışılmıştır.

4. NİSPİ RET NEDENLERİ: MARKA BAŞVURUSUNDA REDDEDİLME DURUMLARI

4.1. Genel Olarak

Marka tescil başvurusu üzerine, Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT) tarafından mutlak ret nedenleri bakımından resen yapılan inceleme sonunda tescil başvurusu reddedilmezse ya da başvurunun reddi başvuru sahibinin itirazı veya TÜRKPATENT'e karşı açması muhtemel iptal davası vasıtasıyla aşılmışsa tescil başvurusu aylık olarak yayınlanan bültende veya ek bültende Enstitü tarafından yayınlanır (KHK²¹ m. 33, Yönetmelik²² m. 13)

Markanın geçersizliği, mutlak reddetme sebepleri veya nispi reddetme sebepleri gibi durumların varlığı halinde ortaya çıkacaktır. TÜRKPATENT, marka başvurusu sonucunda öncelikle şekli gereklilikleri kontrol edecek ve ardından mutlak reddetme

²¹ Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK), *Resmî Gazete* 22326 (27 Haziran 1995), KHK No. 556, md. 33.

²² Sınai Mülkiyet Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik (Yönetmelik), *Resmî Gazete* 30047 (24 Nisan 2017), md. 13.

sebeplerini inceleyecektir. Eğer TÜRKPATENT, tescil başvurusunda belirtilen mutlak reddetme sebeplerinden herhangi birine aykırılık tespit etmezse başvuru bültende yayımlanır. Nispi reddetme sebeplerine ilişkin itirazlar, başvurunun bültende yayımlanmasından sonra yapılabilir.

Mutlak ret nedenlerine ilişkin itirazlar herkesçe ileri sürülebilecekken, nispi ret nedenleri bakımından kamu düzeninin varlığı kabul edilmediğinden Kanunda sayılan nispi ret nedenleri marka başvurusunun incelenmesi aşamasında TÜRKPATENT tarafından re'sen gözetilmeyecektir²³. Bireysel menfaatleri koruma altına alan nispi ret nedenlerine ilişkin itirazlar yalnızca ilgili kişilerce yapılabilir²⁴. Nispi reddetme sebeplerine yönelik, ilgili kişiler, SMK m.18/1 hükmüne göre itiraz edebilir²⁵.

Marka başvurusuna nispi ret nedenleri gerekçesiyle itiraz eden bir kişi, Markalar Dairesi tarafından itirazın reddedilmesi halinde Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kurulu (YİDK)'na başvurabilir. YİDK kararına karşı ise Ankara Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesinde iptal davası açılabilir. Ayrıca, SMK m. 25/1 uyarınca nispi ret nedenleri hükümsüzlük sebebi sayıldığından, tescil edilen markanın hükümsüzlüğü de talep edilebilir.

Öte yandan, marka başvurusuna itiraz etmeyen ya da itirazın reddine karşı YİDK' a başvurmayan kişiler de SMK m. 25/1 kapsamında markanın hükümsüzlüğünü talep edebilir. Hem marka başvurularına yapılan itirazlarda hem de tescil edilmiş markalara karşı hükümsüzlük davalarında dayanak olarak gösterilen nispi net nedenleri şu şekildedir:

2.1. Markalar Arasında Karıştırılma İhtimali

Karıştırılma ihtimali öğretide, “tüketici konumundaki kişilerin, belirli bir mal veya hizmeti almak düşüncesindeyken, başka bir işletmenin benzer mal ya da hizmetini alma tehlikesiyle karşılaşması halinde ortaya çıkar.” şeklinde tanımlanmıştır²⁶. Marka

²³ Gözde Sena Erginbay, “6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu Uyarınca Nispi Ret Nedenleri”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 22/3 (Nisan 2019), 38.

²⁴ Taner Savaş – Murat Saygın, *Marka Tescil Süreci*, (Ankara: Seçkin, 2020), 56.

²⁵ Orhan Sekmen, *Markanın Hükümsüzlüğü ve Hukuki Sonuçları* (İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2013), 156.

²⁶ Ünal Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, (İstanbul: Vedat, 2012), 403.

hukukunda karıştırılma ihtimali, temel bir kavramdır ve mülga Markalar Kanunu'ndaki "iltibas" terimiyle başlamıştır. İltibas, kelime anlamıyla "andırma, benzeyen iki şeyi karıştırma" anlamına gelir ve mülga kanunda bu bağlamda kullanılmıştır. Ancak, 556 sayılı KHK ve SMK'da "iltibas" terimi yer almamaktadır. Bu düzenlemelerde karıştırılma ihtimali, ortalama tüketicide marka ve işletmeler arasında bağlantı kurma olasılığını içermektedir²⁷.

Karıştırılma ihtimali, marka hukukunda önemli bir kavramdır ve bu da ayırt ediciliği etkiler. Bu durum, tescil için başvurusu yapılan veya tescil edilen ya da tescilsiz olan sonraki bir işaret ya da markanın, daha önce tescil edilmiş veya tescil için başvurusu yapılmış bir marka ile görsel, işitsel ve kavramsal olarak genel izlenim vs. sebeple aynı ya da benzer olduğu için, hedef kitlede önceki marka olduğu zannını uyandırma tehlikesini taşır²⁸.

556 sayılı KHK m. 8/1-(b)'de, sonraki markanın, önceki marka ile aynı veya benzer olması ve aynı veya benzer mal veya hizmetleri kapsamaması durumunda, önceki markanın halk tarafından karıştırılma ihtimali varsa ve bu karıştırılma ihtimali önceki markayla ilişki sağlamakta ise, itiraz üzerine sonraki markanın tescil edilmeyeceği öngörülmüştür²⁹.

TÜRKPATENT ise, Marka İnceleme Kılavuzu'nda³⁰ karıştırılma ihtimalini şu şekilde tanımlar: Bir mal veya hizmetin alıcısının, yani genel anlamda halkın almayı tasarladığı, bildiği veya duyduğu bir mal veya hizmeti aldığı zannı ile başka bir işletmenin aynı veya benzer malını veya hizmetini alma ihtimali ile karşı karşıya olmasıdır³¹.

KHK'nin 8/1-(a) ve (b) maddelerinde yer alan tescil engelleri için "karıştırma ve ilişkili olma ihtimalleri" nin ortak bir şekilde belirlenmesinin nedeni, her iki durumda da karıştırma olasılığının önemli bir kriter olmasıdır. Ayırt ediciliğe engel oluşturan neden de bu karıştırma ihtimalidir. Diğer bir neden ise, tescil başvurusu tarihinden önce

²⁷ Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT), Marka İnceleme Kılavuzu (Ankara: TÜRKPATENT, 2021), 451.

²⁸ Orhan, Markanın Hükümsüzlüğü, 146.

²⁹ Orhan, Markanın Hükümsüzlüğü, 146.

³⁰ TÜRKPATENT, Marka İnceleme Kılavuzu, 380.

³¹ Pelin Karaaslan, "Markaların Kapsadığı Ürünler Arasındaki Benzerlik İncelemesinde Lisans Uygulamalarının Rolü", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 28/3 (Aralık 2020), 906.

gerçekleşen kullanım ile ayırt ediciliğin kazanılması, tescil engeli sebeplerini ortadan kaldırmasıdır³².

Doktrinde, karıştırılma tehlikesinin şu şekilde tanımlandığı da olmuştur: "İşaretin aynısı veya benzerinin diğer bir kişi tarafından kullanılması sonucunda ortalama niteliklere sahip kişilerin işaretler arasında bağlantı kurma ihtimalidir³³." Bir diğer tanım ise şu şekildedir: "Tescil edilmemiş bir işaretin veya tescil edilmiş bir markanın daha önceden tescilli bir marka ile görsel, işitsel, anlamsal vs. sebeplerden dolayı aynı veya benzer kabul edildiği için, hitap edilen tüketici kitlesinde markalar arasında karıştırılma tehlikesinin ortaya çıkmasıdır³⁴."

Bu çerçevede, karıştırılma ihtimali, marka hukukunda geniş açıdan dikkate alınan bir durumdur.

2.2. Marka Sahibinin İzni Olmaksızın Ticari Vekilinin veya Temsilcisinin Markayı Kendi Adına Tescili

SMK m. 6/2 uyarınca, marka sahibinin izni ve haklı bir gerekçe olmaksızın, ticari vekil veya temsilci tarafından markanın aynısının ya da ayırt edilemeyecek kadar benzerinin kendi adına tescil ettirilmesi amacıyla yapılan başvuru, marka sahibinin itirazı halinde reddedilir. Bu çerçevede, marka sahibi, ticari vekil veya temsilcinin kendi markasıyla aynı ya da benzer bir marka için yaptığı başvuruya itiraz edebilir. Marka sahibinin izni olmaksızın ticari vekili veya temsilcisi tarafından markanın kendi adına tescil edilmesi, marka hakkına tecavüz anlamına gelir. Bu durum, markanın tescilli olduğu mal veya hizmetlerde kullanılmasıyla ilgilidir. Marka sahibi, Türkiye'de ticari vekil veya temsilcisi tarafından markasının izinsiz kullanılmasına itiraz etme hakkına sahiptir. Ayrıca, marka sahibi izni dışında tescil edilen markanın hükümsüz kılınmasını talep edebileceği gibi (SMK m. 25), söz konusu tescilin kendisine devredilmesini de isteyebilir (SMK m. 10).

556 sayılı KHK m. 8/2 hükmü, nispi reddi ve dolayısıyla bir hükümsüzlük sebebinin öngörmektedir. Bu hükmün uygulanabilmesi için gereken şartların ilki, marka sahibi ile

³² Tekinalp, Fikri Mülkiyet Hukuku, 420.

³³ Orhan, Markanın Hükümsüzlüğü, 145.

³⁴ Orhan, Markanın Hükümsüzlüğü, 146.

markayı kendi adına tescil ettirmek isteyen arasında, markanın kullanımına izin veren bir ilişkinin varlığıdır. Bu ilişki, hükümde "ticari temsil veya ticari vekalet" olarak belirtilmiştir. Diğer bir şart ise, tescil başvurusunun marka sahibinin izni olmadan ve geçerli bir gerekçe gösterilmeden yapılmasıdır. Bu sebeple, marka sahibinin izni tescil başvurusunu haklı gösteren bir sebep olarak kabul edilir. İzin açık veya zımnen verilmiş olabilir. İzin olmaması durumunda, ticari vekil veya temsilcinin markayı tescil ettirmede haklı bir nedeni varsa tescil için yeterli olacaktır. Ancak, bu nedenin haklı olup olmadığı somut olaya göre belirlenmelidir³⁵.”

Bu durumda, Türkiye'de tescil edilmemiş bir markanın yabancı ülkelerde tescil edilmiş olması, Türkiye'de marka sahibinin haklarını korumak için yeterli değildir. Marka sahibi, Türkiye'de markasını korumak istiyorsa, markasını Türkiye'de tescil ettirmelidir. Ancak, yabancı ülkelerde tescil edilmiş bir markanın Türkiye'de tescil edilmesi için marka sahibinin izni gerekmektedir. Aksi takdirde, marka sahibi itiraz edebilir ve tescil talebi reddedilebilir. Bu durumda, marka hakkı sahibi, markanın hükümsüzlüğünü veya kendi adına tescilini talep edebilir. Bu şekilde, Türkiye'de marka sahiplerinin hakları korunmuş olur ve yabancı ülkelerde tescil edilmiş markaların Türkiye'de kullanımı engellenir³⁶.

556 Sayılı KHK, markanın ticari vekil veya temsilci tarafından tescil edilmesi durumunda gerçek marka sahibine, markanın kullanımını durdurma hakkı tanımaktadır³⁷.

Bu hüküm, Türkiye'de tescilsiz olarak kullanılan yabancı markaları temsilci aracılığıyla korumayı amaçlamaktadır. Kullanma hakkı verilen temsilciye karşı nispi ret, hükümsüzlük ve tecavüz hükümleriyle bu koruma sağlanacaktır.

³⁵ Tekinalp, Fikri Mülkiyet Hukuku, 421.

³⁶ Tekinalp, Fikri Mülkiyet Hukuku, 421.; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2009/6682 (1 Haziran 2009): markalı ürünleri Türkiye'de pazarlayan temsilci kabul edilmelidir.; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2009/7841 (25 Haziran 2009) ve Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2011/8627 (11 Temmuz 2011): Markalı ürünlerin Türkiye distribütörü ticari temsilci veya vekil sayılır; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2011/3827 (4 Nisan 2011): Yabancı markalı ürünleri sözleşme ile Türkiye'de pazarlayan ticari temsilci sayılır.

³⁷ Orhan, Markanın Hükümsüzlüğü, 146.

2.3.Tescilsiz Marka ya da Ticarete Kullanılan Başka bir İşaret

Marka hakkı, Sınai Mülkiyet Kanunu'na göre tescil edilmeden önce ilk kullanım yoluyla da elde edilebilir. SMK'nın 7. maddesi, marka hakkının sadece tescil ile korunacağını belirtmektedir. Ancak, SMK kapsamında bu düzenlemeye istisna getirilmiştir. Tescilsiz bir marka veya ticaret sırasında bir işaret için hak elde edilmiş ancak henüz tescil ya da rüçhan hakkı başvurusunda bulunulmamışken aynı marka ya da işaret için başvuru yapıldığı takdirde ilk hak sahibi itiraz edebilecektir. (SMK m.6/3)

Marka hükümsüzlüğü, tescilsiz bir marka veya ticarete kullanılan başka bir işaret nedeniyle ortaya çıkabilir. Bu durum, bir işaretin marka olarak tescil edilmeden önce, başka bir kişi tarafından tescilsiz olarak kullanılması veya ticaret sırasında kullanılan başka bir işaret için hak elde edilmesi halinde gerçekleşir. Eğer başvuru tarihinden veya varsa rüçhan tarihinden önce tescilsiz bir marka veya ticaret sırasında kullanılan bir başka işaret için hak elde edilmişse 6769 sayılı kanun kapsamında, marka başvurusu reddedilebilir veya mevcut bir marka hükümsüz ilan edilebilir³⁸.”

ARKAN, “bir kişinin kullanmakta olduğu tasviri işaretin sonradan bir başka kişi tarafından marka olarak tescil ettirilmek istenmesi halinde itiraz imkanının kullanılabilmesi için, işareti ilk kullanan kişinin bu işareti KHK'nın 7/II. Maddesi anlamında “maruf” hale getirmiş olması koşulunun aranması uygundur.” diyerek bilinirlik bakımından en azından markanın piyasada ayırt ediciliğinin sağlanmasını şart olarak görmüştür³⁹.”

Haksız rekabetin önlenmesini amaçlayan bu hüküm, tescilsiz bir markayı veya işareti ilk kez ticarete kullanan kişiyi korur. Bu, öncelik ve üstün hak sahibini güvence altına alır. Türk Ticaret Kanunu (TTK) m.56'ya göre, ilgili kişi, marka veya işaretinin aynı veya benzeri, aynı veya benzer mal veya hizmetler için başkası adına marka olarak tescil edildiğinde itiraz hakkına sahiptir. Bu, marka başvurusuna karşı bir koruma mekanizmasıdır, çünkü TTK m.56, haksız rekabeti önleyerek ticaret unvanı sahiplerine marka başvurularına karşı etkili bir savunma imkânı tanır.

³⁸ Canan Küçükali, “6769 Sayılı Kanun Kapsamında Markanın Hükümsüzlüğü”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 19/38 (Haziran 2020), 131.

³⁹ Sabih Arkan, *Marka Hukuku*, (Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1998), 110.

2.4. Paris Sözleşmesi Anlamında Tanınmış Markalar

SMK m.6'da nispi ret nedenleri düzenlenirken, SMK m.6/5'teki düzenlemede Türkiye'de tanınmışlık statüsüne ulaşmış markalar için mal/hizmet sınıflarının aynı veya benzer olup olmamasının aranmayacağı belirtilmiştir. Ancak, tanınmış markanın nispi ret nedeni olabilmesi için belirli şartların yerine getirilmesi gerekmektedir. SMK m.6/4 ve m.6/5 düzenlemelerindeki kavramların farklı olup olmadığı sorusu da gündeme gelmektedir.

Madde gerekçesinde belirtildiği üzere, daha önce mutlak ret nedenleri arasında sayılan tescil engeli, nispi ret nedenleri içinde düzenlenerek AB ve uluslararası uygulamalarla uyumlu bir düzenleme amacı güdülmüştür. 556 sayılı mülga KHK'da bu engel mutlak ret nedenleri arasında sayılmaktaydı. Ancak Anayasa Mahkemesi'nin 2015/33 Esas 2015/50 Karar 27/05/2015 tarihli kararı ile mülga KHK'daki düzenleme iptal edilmiştir. AYM, mülkiyet haklarının Kanun Hükmünde Kararname ile düzenlenemeyeceğini gerekçe göstermiştir.

Ayrıca, bu hüküm kapsamında tanınmış markanın nispi ret nedeni olabilmesi için sayılan maddede belirtilen durumlar bulunmaktadır: Tanınmış markanın toplumda ulaştığı tanınmışlık seviyesinden faydalanarak haksız bir yarar sağlanabilmesi durumu, tanınmış markanın itibarının zarar görmesi durumu, tanınmış markanın ayırt edici karakterini zedeleyebilecek sonuçlar doğurabileceği, sulandırma hallerinden birinin mevcut olması durumu.

Paris Sözleşmesi anlamında tanınmış marka, belirli bir tanınmışlığa sahip olan markalardır. Tanınmış markaların hükümsüzlüğü, genellikle kötü niyetli tescil ve benzer nedenlere dayanır. Paris Sözleşmesi'nin birinci mükerrer 6. maddesi, tanınmış markaların korunmasını sağlar. Bu kapsamda, markaların ayırt ediciliği, kalitesi, yaygınlığı ve tanıtım faaliyetleri gibi faktörler dikkate alınır.

Bu durumda, SMK m.6/4 ve m.6/5 düzenlemelerindeki kavramların farklı olup olmadığı sorusu akla gelmektedir.

Paris Sözleşmesi'ne göre, markanın tanınmış sayılabilmesi için tescil ya da kullanımının Türkiye'de bilinir olması önemlidir. Tanınmış markaların korunmasına

ilişkin Türkiye'de belirli kurallar bulunmaktadır. Markanın tanınmışlığını kanıtlamak için çeşitli kriterlere uygun olması gerekmektedir.

Markanın hükümsüzlüğüne sebep olan durumlar arasında, Paris Sözleşmesi'nin birinci mükerrer 6. maddesi bağlamındaki tanınmış markalarla aynılık veya benzerlik, kötü niyetli tescil ve markanın kullanılmaması gibi faktörler bulunabilir⁴⁰.”

Birinci koşul, Paris Sözleşmesi hükümlerinden faydalanacak bir gerçek ya da tüzel kişinin var olmasıdır. Paris Sözleşmesi, bu kişileri 2'nci ve 3'üncü maddelerinde belirtmiştir. Sözleşme, bu yükümlülüğü sadece belirtilen kişilerle sınırlamıştır. Paris Sözleşmesi'ne üye ülkenin vatandaşları, sözleşme kapsamında sınai hakların korunmasıyla ilgili hususlardan yararlanacaktır. Sözleşmeye üye ülke vatandaşı olmayan kişiler ise, herhangi bir ülkede işletme veya yerleşim yeri bulunması durumunda Sözleşme hükümlerinden yararlanacaktır.

İkinci koşul ise, korumanın sadece aynı ve benzer mallara ilişkin iddia edilebileceğidir. Kanunumuzda da bu koşul açıkça ifade edilmiş ve korumanın kapsamını aynı veya benzer mallarla sınırlamıştır. Paris Sözleşmesi ise tanınmış markalara ilişkin korumanın aynı veya benzer mallara ilişkin olacağını düzenlemektedir. SMK m. 6/4 hükmü ise mal ve hizmetleri koruma kapsamı içinde düzenlemiştir. TRIPS anlaşmasının⁴¹ 16/2 hükmü ise korumanın yalnızca mallarla sınırlı olmadığını, hizmetleri de kapsadığını belirtmektedir. Mevzuatımız da bu genişlemeyi kabul ederek tanınmış markaların korunmasını aynı veya benzer mal veya hizmetler bakımından kabul etmiştir.

Üçüncü koşul, herkes tarafından bilinen bir markanın varlığı olmalıdır. Sözleşmede tanınmış markanın tanımı yapılmamıştır. Ancak herkes tarafından bilinen marka ifadesiyle işaret edilen tanınmış markalardır. SMK da benzer şekilde tanınmış markayı kanunda açıkça tanımlamamıştır. Hangi markaların Paris Sözleşmesi bağlamında

⁴⁰ Esin Güngör Gürbüz, “Paris Sözleşmesi Kapsamında Tanınmış Markaların Sınai Mülkiyet Kanununa Göre Korunması”, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi* 16. Ulusal İşletmecilik Kongresi (Eylül 2017), 297.

⁴¹ Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB), “Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması (TRIPS)” (Erişim 24 Nisan 2025): Anlaşmanın amacı; uluslararası ticaretteki engelleri ve düzensizlikleri azaltmak, fikri mülkiyet haklarının uygulanmasına ilişkin usul ve önlemlerin ticaret için bir engel teşkil etmemesini sağlamaktır. Bu amaca yönelik olarak, fikri mülkiyet haklarının tanınması, gerekli korumanın sağlanması, üye ülkelerin ulusal planda ve birbirlerine ait fikri mülkiyet haklarını korumaları bağlamında asgari standartların belirlenmesi gibi hususlara anlaşma kapsamında yer verilmiştir.

tanınmış marka olarak kabul edileceği üye ülkelerin tasarrufuna bırakılmıştır. Ancak tanınmış markanın tespitinde ölçüt olarak kullanılabilecek bir tavsiye kararı WIPO⁴² ve Fikri Mülkiyetin Korunmasına ilişkin Paris Birliği⁴³ tarafından yayımlanmıştır. Tavsiye kararı ile üye ülkelerce dikkate alınabilecek bazı ölçütler belirlenmiştir. Bu ölçütler, sınırlayıcı olmadığı gibi üye ülkelerce bağlayıcı da değildir. Tavsiye kararı ile belirlenen ölçütler; "Markanın tanınmışlığına ilişkin yetkili makamın kabulleri, markanın kullanıldığı süre, markanın değeri, markanın kendi ticari sahasında bilinirliği"dir. Bir markanın tanınmış marka olup olmadığı incelenirken bu kriterlerin hepsi bir arada değerlendirilmelidir.

Karıştırılma ihtimaline sebep olacak şekilde örneği veya taklitlerinin yapılması dördüncü koşuldur. Paris Sözleşmesi'nde, "tanınmış bir markanın herhangi bir karışıklığa yol açabilecek şekilde yeniden üretilmesi, taklit edilmesi veya aslına yakın bir şekilde değiştirilmesi" marka hakkının ihlal olarak kabul edileceği ve sözleşme kapsamında marka sahibinin korunacağı belirtilmiştir. Bu madde ile Sözleşme, tanınmış bir markanın taklit edilmesi veya örneğinin kullanılmasının yanı sıra, bu kullanımın karışıklığa neden olma olasılığını da aramaktadır⁴⁴."

2.5. Türkiye’de Tanınmışlık Seviyesine Ulaşan Markalar

Türkiye’de tanınmışlık seviyesine ulaşan markalar, toplumda geniş bir tanınırlığa sahip olan markalardır. Bu markalar, sadece belirli bir mal veya hizmet sınıfında değil, geniş bir yelpazede tanınır. Türk hukuku uygulamasında, tanınmış markaların hükümsüzlüğü genellikle kötü niyetli tescil ve benzer nedenlere dayanır. Tanınmış markaların mal veya hizmet sınıflarıyla ilgili sınırlamalar yapılmayabilir, çünkü bu markalar geniş bir alanda bilinirlik kazanmıştır.

⁴² Dünya Fikrî Mülkiyet Örgütü (WIPO), "About WIPO" (Erişim 26 Nisan 2025): Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO), dünyanın yeniliklerine ve yaratıcılarına hizmet veren, fikirlerinin güvenli bir şekilde pazara ulaşmasını ve her yerde yaşamları iyileştirmesini sağlayan Birleşmiş Milletler kuruluşudur.

⁴³ Fikrî Mülkiyetin Korunmasına İlişkin Paris Birliği (Paris Convention), "Paris Convention for the Protection of Industrial Property" (Erişim 26 Nisan 2025): 1883'te kabul edilen Paris Sözleşmesi , patentler , ticari markalar , endüstriyel tasarımlar , faydalı modeller, hizmet markaları, ticari adlar, coğrafi işaretler ve haksız rekabetin bastırılması dahil olmak üzere en geniş anlamıyla endüstriyel mülkiyete uygulanır. Bu uluslararası anlaşma, yaratıcıların fikri eserlerinin diğer ülkelerde korunmasını sağlamalarına yardımcı olmak için atılan ilk büyük adımdır.

⁴⁴ Emre Çetin, *Marka Hukukunda Nispi Red Nedenleri* (İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 75.

Tanınmış markaların hükümsüzlüğü durumunda, Türkiye'de tescilli marka ile aynı veya benzer olan ancak farklı mal veya hizmet kategorilerinde kullanılan markaların tescil başvurularına itiraz edilebilir. Ayrıca, tanınmış markaların kullanılmaması durumu da hükümsüzlük sebeplerinden biri olabilir⁴⁵.

2.6. Başkasına Ait Kişi İsmi, Ticaret Unvanı, Fotoğraf, Telif Hakkı veya Herhangi bir Mülkiyet Hakkı

Markanın hükümsüzlüğüne yol açan nedenlerden biri, başkasına ait kişi ismi, ticaret unvanı, fotoğraf, telif hakkı veya herhangi bir mülkiyet hakkını içermesidir. Türk Hukuku'na göre, marka başvurusu yapılan markanın tescil başvurusu yapılan kapsamda, başkasına ait kişi ismini, ticaret unvanını, fotoğrafını, telif hakkını veya herhangi bir fikri mülkiyet hakkını içermesi, markanın hükümsüzlüğüne yol açabilir. Bu durum, SMK m.6/6 da düzenlenmiştir. SMK m. 6/7 uyarınca ise, tescil başvurusu yapılan markanın başkasına ait kişi ismini, ticaret unvanını, fotoğrafını, telif hakkını veya herhangi bir fikri mülkiyet hakkını içermesi hâlinde, hak sahibinin itirazı üzerine başvuru reddedilir. Kişi isim ve fotoğrafları, kişilik haklarına ilişkin olduğu için bunların tescili ancak kişilik haklarını ihlal etmediği müddetçe mümkündür; bu nedenle de bir ret nedeni olarak düzenlenmiştir.

Mevzuat çerçevesinde, ticaret unvanı ve işletme adının yanı sıra, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu⁴⁶ (FSEK) kapsamında korunan telif hakları ve diğer sınai mülkiyet hakları da marka başvurusuna itiraz gerekçesi olarak ileri sürülebilir. Bununla birlikte, sınai hakların TÜRKPATENT' de, ticaret unvanı ve işletme adının ise ticaret sicilinde tescil edilmiş olması, söz konusu maddenin uygulanabilmesi için gereklidir.⁴⁷

Madde gerekçesinde 2015/2424 sayılı AB Marka Tüzüğü ile uyumlu bir düzenleme amaçlandığı belirtilmiştir. Ayrıca yine madde gerekçesinde fikri mülkiyet haklarının sınai mülkiyet haklarını da kapsadığı ifade edilmiştir. Mülga KHK m.8/5 hükmü ile farklılığı ifade etmek için fikri hakların sınai mülkiyet haklarını da içerdiği kabul edilmiştir. Mülga

⁴⁵ Uğur Atekin vd., “Türk Hukuku Uygulamasında Tanınmış Marka Kavramı ve Koruma Kapsamı”, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi 2/2 (Aralık 2016), 9.; Arzu Oğuz, “Yargı Kararları Işığında Tanınmış Marka İtirazında Haklı Sebep Kavramı”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 9/1 (Haziran 2018), 423.

⁴⁶ Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK), *Resmî Gazete* 7981 (13 Aralık 1951), Kanun No. 5846.

⁴⁷ Orhan, Markanın Hükümsüzlüğü, 197.

KHK m.8/5 hükmü: "Tescil başvurusu yapılmış markanın, başkasına ait kişi ismi, fotoğrafı, telif hakkı veya herhangi bir sınai mülkiyet hakkını kapsamaması halinde hak sahibinin itirazı üzerine tescil başvurusu reddedilir." şeklinde düzenlenmiştir.

SMK ile mülga KHK'da yer almayan ticaret unvanı da bu kapsama dahil edilmiştir. Ayrıca mülga KHK'da sınai mülkiyet hakları herhangi bir fikri mülkiyet hakkını kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Hükmün kapsamı; kişilik hakları arasında yer alan isim ve fotoğraf hakkı, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında sanat eserlerin isimleri, eserlere mahsus karakter adları, ya da bir müzik eserinde bir bölüm ve sanat ve bilim eserleri ve sınai mülkiyet haklarını kapsayacak şekilde fikri mülkiyet hakları girer.⁴⁸

Müstear adlar da kişilik hakları kapsamında korunmaktadır. Bu nedenle, bir kişinin müstear adını izni olmadan kullanmak da kişilik haklarına aykırıdır. Bu durumda, toplumda tanınmış kişilerin isimlerinin kullanımı da kriterlere uygun şekilde incelenmelidir.

2.7. Yenilenmeme Sebebiyle Koruma Süresi Sona Ermiş Ortak Marka veya Garanti Markasının Tescili

Markalar, yenilememe, vazgeçme, hükümsüzlük veya iptal gibi nedenlerle sona erebilir. SMK m. 6/7 kapsamında, yenilenmediği için sona eren ortak veya garanti markasının üzerinden üç yıl geçmeden, başvuruya konu olan marka, marka sahibinin itirazı halinde reddedilir.

SMK m.6/6 hükmüne göre, ortak veya garanti markaları için üç yıl süreyle koruma sağlanırken, diğer marka türleri için bu süre 2 yıl olarak belirlenmiştir. İki yıllık koruma süresi, on yıllık her marka için öngörülen koruma süresinin sona erdiği tarihten itibaren başlayacaktır. Bu hükümde, markanın sona erme durumunun itiraz sebebi olmadığı ve markanın yenilenmemesi nedeniyle koruma süresinin dolan eski marka sahibi tarafından itiraz edilebileceği belirtilmiştir. Yasa koyucu, marka hakkı sahibinin itiraz etme hakkının

⁴⁸ Hamdi Yasaman, "Paris Anlaşması Anlamında Tanınmış Markalar", *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1/1 (Ocak 2022), 308.

doğması için bu iki yıllık korumadan önce markanın kullanılmasını şart koştur. Ortak veya garanti markaları için ise eski marka sahibi tarafından itirazda bulunmak için fiili kullanma şartı aranmamaktadır. Diğer marka türleri için ise fiili kullanma şartı gerekmektedir. Bu hükümle, markasını yenilemeyen ancak fiilen kullanmaya devam eden kişiler için iki yıllık ek koruma süresi öngörülmüştür. Eğer marka birden fazla mal veya hizmet için tescil edilmişse, sadece fiilen kullanılan mal veya hizmetler için itirazda bulunulabilecektir.

Fiili kullanım kesintisiz olmak zorunda değildir, fakat ciddi bir kullanımının olması beklenmektedir. Markasını yenilemeyen marka sahibi, iki yıllık koruma süresi içinde yapılan başvuruya itiraz etmezse, TÜRKPATENT korumayı resmi olarak değerlendirmeyecektir. Bu nedenle, nispi reddin bir sonucu olarak kabul edilebilir.

2.8. Yenilenmeme Sebebiyle Koruma Süresi Sona Ermiş Ortak Markanın Aynısının veya Benzerinin Tescili

Marka tescili, markaya sağladığı koruma açısından süresiz değildir. Türk mevzuatına göre, bir marka ilk olarak on yıllık bir süre için tescil edilir. Ancak, bu sürenin sonunda marka sahibi tarafından gerekli yenileme işlemleri yapıldığı takdirde, koruma süresi⁴⁹ onar yıllık periyotlarla süresiz olarak uzatılabilir. Bununla birlikte, süresi içinde yenilenmeyen marka hakkı sona erer ve marka hukuki koruma kapsamından çıkar.

Sınai Mülkiyet Kanunu'nun (SMK) m.6/8, tescilli bir markanın süresinde yenilenmemesi nedeniyle koruma süresinin sona ermesinden itibaren iki yıl içinde, aynı veya benzer mal ve hizmetleri kapsayan yeni bir marka başvurusu yapılması durumunda devreye girer. Bu hükme göre, önceki marka sahibi tarafından itiraz edilmesi halinde, önceki markanın korunma süresi dolduktan sonraki iki yıl içinde kullanımına devam edildiğinin ispatlanması şartıyla, yeni yapılan başvuru reddedilebilir.

Dolayısıyla, koruma süresi dolmuş ancak yenilenmemiş bir markaya ilişkin olarak yapılan yeni bir marka başvurusu, sadece markanın korunma süresinin sona erdiği

⁴⁹ Koruma süresi tescil başvurusu tarihinden itibaren on yıldır. Bu süre, on'ar yıllık dönemler halinde yenilenir (KHK. m. 40). Yenileme talebi, koruma süresinin sona erdiği son günün bir önceki altı ay içinde yapılır. Bu sürenin kaçırılması halinde ise, ek bir ücretin ödenmesi şartıyla, koruma süresinin sona erdiği ayın son gününden itibaren altı aylık süre uzatımı içinde de yapılabilir (KHK. m. 41/3). Koruma süresinin bitiminden itibaren altı aylık süre içinde de yenilenmeyen markalar hükümsüz sayılır (KHK. m. 41/son).

tarihten itibaren iki yıl içinde, önceki marka sahibi tarafından kullanımına devam edilmişse nispi ret sebebi olarak öne sürülebilecektir.

2.9. Kötü Niyetli Tescil

SMK m.6/9 “Kötü niyetle yapılan marka başvuruları itiraz üzerine reddedilir” hükmünü getirmektedir. Kötü niyetli marka başvurularının tanımını yapmak için öncelikle kötü niyetin ne olduğunu ortaya koymak gerekir. Hukukumuzda kötü niyet tanımlanmamıştır. Buna karşın kavramı açıklamak için özellikle de sübjektif olgunun tespiti için iyi niyete başvurulmaktadır. İyi niyete Türk Medeni Kanunu⁵⁰ (TMK) m. 3’te yer verilmiştir. Bu hüküm uyarınca, Kanunun iyi niyete hukukî bir sonuç bağladığı durumlarda, asıl olan iyi niyetin varlığıdır. Ancak, durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermeyen kimse iyi niyet iddiasında bulunamaz.

İyi niyet, bir hakkın geçerli surette kazanılmasını önleyen herhangi bir hususun hakkı kazanacak olan kimse tarafından bilinmemesi demektir. O halde kötü niyeti, bir bakıma iyi niyetli olmama hali, yani bir hakkın geçerli surette kazanılmasını önleyen hususu bilmesine rağmen hareket etmek veya susmak suretiyle başkalarına zarar vermek şeklinde tanımlamak mümkündür⁵¹. Ancak bu açıklamalar yapılırken, elbette TMK m.2 anlamında dürüstlük kuralının göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

Dürüst olmayan bir marka, hak sahibi olmadığını bilmesine rağmen tescil için başvuru veya tescil edilen marka olarak tanımlanabilir. Öyle ki, kötü niyetli markada temel nokta, dürüstlük kuralına aykırı şekilde marka tescilinde bulunulmasıdır. Kötü niyetli tescil Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararı ile de hükümsüzlük sebebi sayılmıştır⁵².

Kötü niyetli tescil, marka sahibinin sadece başka bir marka sahibinin itiraz etme olasılığını engellemek veya maddi avantaj elde etmek amacıyla markayı tescil ettirmesi durumunda ortaya çıkar. Ticari dürüstlük kurallarına aykırı olarak ve tanınmış olsun ya

⁵⁰ Türk Medeni Kanunu (TMK), *Resmî Gazete* 24607 (8 Aralık 2001), Kanun No. 4721, md. 3.

⁵¹ Turgut Akıntürk, *Borçlar Hukuku*, (İstanbul: Beta, 2010), 287.

⁵² Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (Yargıtay), K. 2008/507 (16 Temmuz 2008). İşbu kararda, kötü niyeti belirlemek için bilme ve bilmesi gerektiği unsurlarını vurgulamak amacıyla, davalının tekstil alanında faaliyet gösteren bir kişi olduğu, basiretli bir tacir gibi davranması gerektiği, kullanacağı işaretin bir başkasına ait olup olmadığını araştırmakla yükümlü olduğu şeklinde belirlemeyle ilkeler ortaya konulmuştur.

da olmasının başkasının markasını ele geçirmeye, markanın tanınmışlığından haksız yararlanmaya yönelik yaptırılan tesciller kötü niyetlidir⁵³. Marka başvurusu sırasında markayı kullanma niyeti bir şart olmasa da salt olarak üçüncü bir kişinin pazara girmesini engellemek amacıyla yapılan ve kullanma niyeti olmaksızın yapılan başvurular kötü niyetlidir⁵⁴. Bu durumda, marka sahibi markayı gerçekten kullanmaz ve sadece markanın sahibi olmanın avantajlarını elde etmeye çalışır.

Bu nedenle, marka başvurusu yaparken dürüstlük ilkesine uygun davranmak ve markayı gerçekten kullanmak önemlidir. Marka sahibi, markayı sadece itiraz etme olasılığını engellemek veya maddi avantaj elde etmek amacıyla tescil ettirmemeli ve markayı gerçek kullanım amacına uygun olarak kullanmalıdır. Aksi takdirde, marka sahibi hukuki sorunlarla karşılaşabilir ve markasını kaybedebilir⁵⁵. Kötü niyetin tespitinde esas alınacak zaman marka başvurusunun yapıldığı tarihtir.

SONUÇ

Nispi ret nedenleri, marka başvurusu yapılan işaretin, tescilli veya başvurusu yapılmış bir marka ile aynı veya benzer olması durumunda ortaya çıkan engellerdir. Bu engeller, hak sahiplerinin özel menfaatine zarar verebilecek nitelikte olup, yasa koyucu tarafından düzenlenmiştir.

Marka tescilinde karşılaşılan nispi ret nedenleri, marka başvurularının kabul edilmemesine veya reddedilmesine neden olabilen önemli unsurlardır. Bu çalışmada, marka tescil başvurularının değerlendirilmesinde dikkate alınan bu nispi ret nedenlerinin çeşitliliği ve detayları ortaya konulmuştur. Marka başvuru sahiplerinin, başvurularını yapmadan önce dikkatlice yapılandırması ve benzer markaların varlığına dair olası riskleri değerlendirmesi gerektiğini vurgulamak açısından önemli noktalar belirtilmiştir.

Sonuç olarak, marka tescil sürecinde nispi ret nedenlerini anlamak ve bu konuda bilinçli kararlar almak, marka sahiplerinin haklarını korumak adına kritik bir öneme sahiptir.

⁵³ Uğur Çolak, *Türk Marka Hukuku*, (İstanbul: Onikilevha, 2016), 783.

⁵⁴ Erginbay, “Nispi Ret Nedenleri”, 51.

⁵⁵ Niyazi Berkay Kırıcı, “Markanın Hükümsüzlüğü”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 66 (Eylül 2006), 304.

KAYNAKÇA

Akıntürk, Turgut. Borçlar Hukuku. İstanbul: Beta, 16. Basım, 2010).

Aktekin, Uğur vd. “Türk Hukuku Uygulamasında Tanınmış Marka Kavramı ve Koruma Kapsamı”, *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi* 2/2 (Aralık 2016), 1-25.

Arkan, Sabih. *Marka Hukuku*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2. Basım, 1998.

Çetin, Emre. *Marka Hukukunda Nispi Red Nedenleri*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

Çolak, Uğur. *Türk Marka Hukuku*. İstanbul: Onikilevha, 3. Basım, 2016.

Dirikcan, Hanife. *Tescilli Markayı Kullanma Külfeti*. İstanbul: Beta, 1. Basım, 1998.

Erginbay, Gözde Sena Erginbay. “6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu Uyarınca Nispi Ret Nedenleri”. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 22/3 (Nisan 2019), 37-53.

Güngör Gürbüz, Esin. “Paris Sözleşmesi Kapsamında Tanınmış Markaların Sınai Mülkiyet Kanununa Göre Korunması”, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi* 16. Ulusal İşletmecilik Kongresi (Eylül 2017), 293-310.

Karaaslan, Pelin. “Markaların Kapsadığı Ürünler Arasındaki Benzerlik İncelemesinde Lisans Uygulamalarının Rolü”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 28/3 (Aralık 2020), 887-911.

Kırcı, Niyazi Berkay. “Markanın Hükümsüzlüğü”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 66 (Eylül 2006), 295-306.

KTB, Kültür ve Turizm Bakanlığı. “Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması (TRIPS)”. Erişim 24 Nisan 2025. <https://telifhaklari.ktb.gov.tr/TR-332365/ticaretle-baglantili-fikri-mulkiyet-anlasmasi-trips.html>

Küçükali, Canan. “6769 Sayılı Kanun Kapsamında Markanın Hükümsüzlüğü”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 19/38 (Haziran 2020), 120-141.

Oğuz, Arzu “Yargı Kararları Işığında Tanınmış Marka İtirazında Haklı Sebep Kavramı”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9/1 (Haziran 2018), 419-444.

Paris Convention, Fikrî Mülkiyetin Korunmasına İlişkin Paris Birliği. “Paris Convention for the Protection of Industrial Property”. Erişim 26 Nisan 2025.

<https://www.wipo.int/treaties/en/ip/paris/>

Savaş, Taner – Saygın, Murat Saygın. *Marka Tescil Süreci*. Ankara: Seçkin, 2020.

Sekmen, Orhan. *Markanın Hükümsüzlüğü ve Hukuki Sonuçları*. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2013.

Tekinalp, Ünal. *Fikri Mülkiyet Hukuku*. İstanbul: Vedat, 2. Basım, 2012.

TÜRKPATENT, Türk Patent ve Marka Kurumu. Marka İnceleme Kılavuzu. Ankara: TÜRKPATENT, 2021. <https://www.turkpatent.gov.tr/duyurular/marka-inceleme-kilavuzu-guncellendi-18082021>

Yasaman, Hamdi. “Paris Anlaşması Anlamında Tanınmış Markalar”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1/1 (Ocak 2022), 30-309.

Yılmaz, Aysen Lerzan. *Marka Olabilecek İşaretler ve Mutlak Tescil Engelleri*. İstanbul: Beta, 1. Basım, 2008.

WIPO, Dünya Fikrî Mülkiyet Örgütü. “About WIPO”. Erişim 26 Nisan 2025. <https://www.wipo.int/about-wipo/en/>

Yargı Kararları:

Yargıtay, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, K. 2009/6682 (1 Haziran 2009).

Yargıtay, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, K. 2009/7841 (25 Haziran 2009).

Yargıtay, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, K. 2011/8627 (11 Temmuz 2011).

Yargıtay, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, K. 2011/3827 (4 Nisan 2011).

Yargıtay, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K. 2008/507 (16 Temmuz 2008).

**ADANA BAROSU
FİKRÎ VE SINAI HAKLAR KOMİSYONU
DERGİSİ**

İnternet Alan Adının, Üçüncü Kişilerin Marka Hakkını İhlal Etmesi

Refik Emre ÖZTÜRK

LL.M. Avukat

GİRİŞ

İnternet alan adları, kural olarak serbestçe alınabilen unsurlar ise de her hakkın kullanımında olduğu internet alan adlarının kullanımı da dürüst kullanım çerçevesinde olmalıdır. Bu çalışmada, internet alan adı kavramı ve internet alan adlarının marka hakkını ihlal etmesi hâlinde oluşabilecek durumlardan genel hatlarıyla bahsedilecektir.

1. İNTERNET ALAN ADI

1.1. Genel Olarak

İnternet alan adı sistemini (Domain Name System - DNS) kavrayabilmek için öncelikle IP (Internet Protocol) adresi kavramına değinmek gerekmektedir. IP adresi, bilgisayarlar arasındaki iletişimde veri paketlerinin adreslenmesinde kullanılır⁵⁶. Her IP adresi, bir web sitesini niteler ve hatırlanması zor, karmaşık sayı dizilerinden oluşur⁵⁷. Bu sayı dizisi, 32 bitlik sayılardan oluşur ve aralarına nokta konulmak suretiyle dört parça halinde 8 bitlik sayı dizilerine bölünmüştür. İşte, internet alan adı sistemi (DNS), internet alan adlarını, bu karmaşık ve benzersiz sayı dizilerine dönüştüren sistemdir⁵⁸. Bir web sitesine ulaşmak için akılda kalması zor ve karmaşık sayı dizileri yerine harflerden veya

⁵⁶ Esra Gültekiner, “Bilişim Hukuku ve Alan Adları”, *İstanbul Barosu Dergisi* 87/2 (Mart 2013), 448.

⁵⁷ Ayça Zorluoğlu, “Alan Adlarında Kötü Niyet Kavramı”, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi* 2/1 (Haziran 2012), 68-69.

⁵⁸ Michael Brain Pope vd. “The Domain Name System: Past, Present and Future”, *Communications of the Association for Information Systems* 30/1 (Ocak 2012), 330.

sözcüklerden oluşan alan adları belirleme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. İlgili alan adı yazıldığında bilgisayar, o alan adı ile örtüşen IP adresini bularak web sitesini görüntüler⁵⁹.

World Wide Web (www) ve noktadan sonraki ilk kısım ikinci düzey alan adı (second level domain), ikinci düzey alan adından ve noktadan sonraki kısım ise birinci düzey alan adı (top level domain) olarak ifade edilmektedir⁶⁰. Örneğin “www.youtube.com” adresinde “youtube”, ikinci düzey alan adı; “com” ise birinci düzey alan adıdır. Birinci düzey alan adları da jenerik birinci düzey alan adı (generik top level domain) ve ülke kodu birinci düzey alan adı (country code top level domain) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır⁶¹. Jenerik birinci düzey alan adlarının tahsisi, ICANN (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers) veya ICANN tarafından yetkilendirilen kuruluşlara yapılmaktadır⁶². Ülke kodu birinci düzey alan adlarının tahsisi ise ülkelerin kendi mevzuatına göre yetkilendirdiği kuruluşlar tarafından yerine getirilmektedir⁶³. Türkiye’de ülke kodu birinci düzey alan adının tahsisi, 1990 yılından 12.09.2022 tarihine değin “www.nic.tr” adresinden ODTÜ tarafından yerine getirilmekte idiye de 14.09.2022 tarihinden itibaren TRABİS⁶⁴ (.tr Ağ Bilgi Sistemi) ile gerçekleştirilmektedir.

1.2. Hukuki Niteliği

İnternet alan adı; marka, ticaret unvanı, işletme adı veya diğer bir tanııtma vasıtası gibi gayrimaddi bir mal varlığı hakkıdır⁶⁵. Alan adı, tahsis süresiyle sınırlı olarak varlığını sürdürdüğü için mülkiyet hakkı niteliğinde değil *sui generis* bir hak olarak kabul edilebilir⁶⁶. İnternet Alan Adları Yönetmeliği’ne göre alan adları; satılabilir, devredilebilir, mirasçılara devredilebilir⁶⁷.

⁵⁹ Seniha Dal, “Türk Hukukunda İnternet Alan Adları (Domain Names) ve Bu Alandaki Son Gelişmeler”, *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 28/1 (Mart 2010), 480.

⁶⁰ Dal, “İnternet Alan Adları”, 481.

⁶¹ Ali Karagölmez, “İnternet Alan Adları ve Bazı Hukuki Sorunlara İlişkin Yargı Kararları”, *Terazi Hukuk Dergisi* 9/97 (Eylül 2014), 51.

⁶² Nurullah Bal, “İnternet Alan Adları ve İnternet Alan Adı Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümlemesi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 17/1-2 (Ocak 2013), 318.

⁶³ Bal, s. 318.

⁶⁴ Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), “TRABİS’in 14.09.2022 tarihinde Faaliyete Başlamasına İlişkin Duyuru” (Erişim 6 Ocak 2024).

⁶⁵ Sefer Oğuz, “İnternet Alan Adı Hakkının Hukuki Niteliğinin Belirlenmesi”, *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9/1 (Temmuz 2021), 13.; Dal, “İnternet Alan Adları”, 484.

⁶⁶ Şerafettin Ekici, “Öğretideki Temel Görüşler ve Türk Pozitif Hukuku Kapsamında İnternet Alan Adlarının (Domain Names) ve Alan Adları Üzerindeki Hakkın Hukuki Niteliği”, *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 13/1 (Haziran 2023), 427.

⁶⁷ İnternet Alan Adları Yönetmeliği (İAAY), *Resmî Gazete* 27752 (7 Kasım 2010), md. 13.

1.3. İlk Gelen Alır (*First Come, First Served*) İlkesi

Alan adı başvurularında önce davrananın alan adının sahibi olacağına ilişkin “*ilk gelen alır*” ilkesi geçerlidir ve öncelik tespitinde alan adı başvurusunun TRABİS’e ulaştığı zaman kaydı esas alınır (İAAY md. 8/2). Alan adı, bir defada, en az bir yıl, en fazla beş yıl süre için tahsis edilir (İAAY md. 8/5). Alan adından feragat edilmesi (İAAY md. 10) veya alan adının, tahsis süresi sona ermesine rağmen sona erme tarihinden en az üç ay önceden yenileme talebinde bulunulmaması hâlinde (İAAY md. 9/1) alan adı, serbest hâle gelir.

1.4. Dürüst Kullanım İlkesi

Dürüst davranmanın gereği olarak, internet alan adlarının kullanımında da, üçüncü kişilerin marka hakkına veya sair haklarına hâle getirilmemesi gerekmektedir. Dürüst ticari kullanım çerçevesinde kalan kullanımlar, üçüncü kişilerine haklarına tecavüz teşkil etmeyecektir⁶⁸.

2. MARKA KAVRAMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

Marka, Sınai Mülkiyet Kanunu’nda⁶⁹; “*bir teşebbüsün mallarının veya hizmetlerinin diğer teşebbüslerin mallarından veya hizmetlerinden ayırt edilmesini sağlaması ve marka sahibine sağlanan korumanın konusunun açık ve kesin olarak anlaşılmasını sağlayabilecek şekilde sicilde gösterilebilir olması şartıyla kişi adları dâhil sözcükler, şekiller, renkler, harfler, sayılar, sesler ve malların veya ambalajlarının biçimi olmak üzere her tür işaret*” olarak tanımlanmaktadır. Madde hükmünde marka olabilecek işaretler, örnekseyici olarak sayılmaktadır. Marka hakkını, izinsiz kullanımı önleme yetkisi vermesi, herkesin uymakla yükümlü olması sebebiyle mutlak haklara dâhil etmek mümkündür⁷⁰.

3. İNTERNET ALAN ADI KULLANIMI İLE MARKA HAKKININ İHLALİ

3.1. İhlal Eylemleri

İnternet alan adı kullanımıyla bir kimsenin tescilli veya tescilsiz markasına yönelik olarak tecavüz/ haksız rekabet eylemi söz konusu olabilir. Ortada böyle bir eylemin var

⁶⁸ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2024/8726, (5 Aralık 2024).

⁶⁹ Sınai Mülkiyet Kanunu (SMK), *Resmî Gazete* 29944 (10 Ocak 2017), Kanun No. 6769, md. 4.

⁷⁰ Cansu Korkmaz, “Kişisel Unsurlar İçeren Markanın Haczi”, *Genç Hukukçu Araştırmacılar Sempozyumu*, ed. Uğur Orhan vd. (İstanbul: Onikilevha Yayıncılık, 2020), 1/429.

olup olmadığı, her somut olay özelinde, bazı yardımcı kriterler dikkate alınarak belirlenecektir. İctihatlara bakıldığında bu konuda geliştirilmiş belli bazı kriterler mevcuttur.

Bu kriterlerden biri, internet alan adının tesadüfen seçilebilecek nitelikte olup olmadığıdır⁷¹. Eğer ortada tesadüfen seçilebilecek nitelikte bir internet alan adı varsa veya söz konusu internet alan adı, kimsenin tekeline bırakılamayacak bir işareti içeriyorsa ihlalden bahsedilemeyecektir. İnternet alan adını oluşturan unsur görüldüğünde akla direkt üçüncü kişinin markası geliyor ve marka ile bağlantının olduğu yönünde bir izlenim oluşuyorsa marka hakkına tecavüzden/ haksız eylemden bahsedilir⁷². Bu anlamda, bir markanın aynısının veya ayırt edilemeyecek derecede benzerinin internet alan adı olarak seçilmesi, bu duruma örnektir⁷³. Alan adını oluşturan işaret üzerinde önceye dayalı kullanımla gerçek hak sahipliği elde edilmesi durumu ise saklıdır.

Yine, metatag (yönlendirici kod) kullanmak suretiyle bir markayı oluşturan kelimeleri aratan kullanıcıları haksız olarak kendi internet sitesine yönlendiren kişinin eylemi de marka hakkının ihlali olarak değerlendirilebilecektir⁷⁴. Metatag (yönlendirici kod) kullanmak suretiyle marka hakkının ihlali eylemi, özel hukuk sorumluluğunun yanı sıra şartların varlığı hâlinde marka hakkına tecavüz suçuna ya da haksız rekabet suçuna göre cezai sorumluluğu da gerektirecektir⁷⁵.

3.1.1. Marka hakkına tecavüz

Tescilli bir markanın, internet alan adı unsuru üzerinde hukuka aykırı şekilde kullanımı hâlinde marka hakkına tecavüzden bahsedilecektir. Tecavüz değerlendirmesinde markanın ne derece orijinal ve özgün olduğu, markanın reklam değeri gibi hususlar değerlendirilmelidir⁷⁶. Marka hakkına tecavüzün kapsamına giren eylemler, SMK md. 29/1’de sınırlı bir şekilde sayılmaktadır.

SMK md. 29/1: “Aşağıdaki fiiller marka hakkına tecavüz sayılır:

⁷¹ Bu yönde bkz. İstanbul 1. Fikrî Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi (İstanbul 1. FSHHM), K. 2019/152, (28 Mart 2019).

⁷² Bu yönde bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2015/3762, (18 Mart 2015).

⁷³ Savaş Bozbel, “Markanın Domain Names, Metatag ve Keywords Olarak Kullanılması”, *İnet-tr* (Erişim 7 Haziran 2025).

⁷⁴ Bozbel, “Markanın Domain Names, Metatag ve Keywords Olarak Kullanılması”.

⁷⁵ İlhami Güneş, *Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, (Ankara: Seçkin, 2024), 52.

⁷⁶ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2012/10186, (11 Haziran 2012).

- a) Marka sahibinin izni olmaksızın, markayı 77^{nci} maddede belirtilen biçimlerde kullanmak.
- b) Marka sahibinin izni olmaksızın, markayı veya ayırt edilemeyecek kadar benzerini kullanmak suretiyle markayı taklit etmek.
- c) Markayı veya ayırt edilemeyecek kadar benzerini kullanmak suretiyle markanın taklit edildiğini bildiği veya bilmesi gerektiği hâlde tecavüz yoluyla kullanılan markayı taşıyan ürünleri satmak, dağıtmak, başka bir şekilde ticaret alanına çıkarmak, ithal işlemine tabi tutmak, ihraç etmek, ticari amaçla elde bulundurmak veya bu ürüne dair sözleşme yapmak için öneride bulunmak.
- ç) Marka sahibi tarafından lisans yoluyla verilmiş hakları izinsiz genişletmek veya bu hakları üçüncü kişilere devretmek.”

Marka hakkına tecavüz hâlinde söz konusu olan cezai hükümlere bu çalışma kapsamında değinilmeyecek olup cezai hükümler, SMK md. 30 hükmünde düzenlenmektedir.

⁷⁷ SMK md. 7: “(1) Bu Kanunla sağlanan marka koruması tescil yoluyla elde edilir.

(2) Marka tescilinden doğan haklar münhasıran marka sahibine aittir. Marka sahibinin, izinsiz olarak yapılması hâlinde, aşağıda belirtilen fiillerin önlenmesini talep etme hakkı vardır:

a) Tescilli marka ile aynı olan herhangi bir işaretin, tescil kapsamına giren mal veya hizmetlerde kullanılması.

b) Tescilli marka ile aynı veya benzer olan ve tescilli markanın kapsadığı mal veya hizmetlerle aynı veya benzer mal veya hizmetleri kapsayan ve bu nedenle halk tarafından tescilli marka ile ilişkilendirilme ihtimali de dâhil karıştırılma ihtimali bulunan herhangi bir işaretin kullanılması.

c) Aynı, benzer veya farklı mal veya hizmetlerde olmasına bakılmaksızın, tescilli marka ile aynı veya benzer olan ve Türkiye’de ulaştığı tanınmışlık düzeyi nedeniyle markanın itibarından haksız bir yarar elde edecek veya itibarına zarar verecek veya ayırt edici karakterini zedeleyecek nitelikteki herhangi bir işaretin haklı bir sebep olmaksızın kullanılması.

(3) Aşağıda belirtilen durumlar, işaretin ticaret alanında kullanılması hâlinde, ikinci fıkra hükmü uyarınca yasaklanabilir:

a) İşaretin, mal veya ambalajı üzerine konulması.

b) İşareti taşıyan malların piyasaya sürülmesi, teslim edilebileceğinin teklif edilmesi, bu amaçlarla stoklanması veya işaret altında hizmetlerin sunulması ya da sunulabileceğinin teklif edilmesi.

c) İşareti taşıyan malın ithal ya da ihraç edilmesi.

ç) İşaretin, teşebbüsün iş evrakı ve reklamlarında kullanılması.

d) İşareti kullanan kişinin, işaretin kullanımına ilişkin hakkı veya meşru bağlantısı olmaması şartıyla işaretin aynı veya benzerinin internet ortamında ticari etki yaratacak biçimde alan adı, yönlendirici kod, anahtar sözcük ya da benzeri biçimlerde kullanılması.

e) İşaretin ticaret unvanı ya da işletme adı olarak kullanılması.

f) İşaretin hukuka uygun olmayan şekilde karşılaştırmalı reklamlarda kullanılması.

(4) Markanın sahibine sağladığı haklar, üçüncü kişilere karşı marka tescilinin yayım tarihi itibarıyla hüküm ifade eder. Ancak marka başvurusunun Bülte’de yayımlanmasından sonra gerçekleşen ve marka tescilinin ilan edilmiş olması hâlinde yasaklanması söz konusu olabilecek fiiller nedeniyle başvuru sahibi, tazminat davası açmaya yetkilidir. Mahkeme, öne sürülen iddiaların geçerliliğine ilişkin olarak tescilin yayımlanmasından önce karar veremez.

(5) Marka sahibi, üçüncü kişiler tarafından dürüstçe ve ticari hayatın olağan akışı içinde, markasının aşağıda belirtilen biçimlerde kullanılmasını engelleyemez:

a) Gerçek kişilerin kendi ad veya adresini belirtmesi.

b) Malların veya hizmetlerin türüne, kalitesine, miktarına, kullanım amacına, değerine, coğrafi kaynağına, üretim veya sunuluş zamanına ya da diğer niteliklerine ilişkin açıklamalarda bulunulması.

c) Özellikle aksesuar, yedek parça veya eşdeğer parça ürünlerinde, malın ya da hizmetin kullanım amacının belirtilmesinin gerekli olduğu hâllerde kullanılması.”

3.1.2. Haksız rekabet

İnternet alan adının kullanımı suretiyle marka hakkına yönelik haksız rekabetin var olup olmadığı, Türk Ticaret Kanunu⁷⁸ md. 55 kapsamında dürüst ticari uygulamalara aykırı bir eylemin var olup olmadığının araştırılmasını gerektirir. Buradaki haksız rekabet çoğunlukla iltibas (karıştırılmaya yol açan önlemler almak) şeklinde tezahür eder. Tescilli markaya yönelen ihlallerde, marka hakkına tecavüz hükümleri öncelikle uygulanacaktır. Tescilli bir markaya yönelen ancak SMK m. 29 kapsamına girmeyen durumlarda veya tescilsiz markalara yönelik ihlal eylemlerinde ise haksız rekabet hükümleri gündeme gelecektir.

3.2. İhlale bağlanan yaptırımlar

İnternet alan adı kullanımı suretiyle marka hakkının ihlaline karşı çeşitli yaptırımlar öngörülmüş olup bu yaptırımların uygulanabilmesinin ön koşulu sessiz kalma yoluyla hak kaybının bulunmamasıdır. Diğer bir deyişle, marka hakkı ihlal edilen marka sahibi, bu ihlale karşı beş yıl boyunca sessiz kalınmaması gerekir. Beş yıllık sürenin hangi anda başlayacağını tespiti hususu önemli ve ayrıntılı olarak incelenmesi gereken husustur⁷⁹. Öte yandan salt belli aralıklarla ihtarname gönderip de ihlale karşı dava açma yoluna gidilmemesi hâlinde de sessiz kalmanın devam ettiğinin kabul edilebileceği hususu göz ardı edilmemelidir⁸⁰.

İhlal durumunda davacı tarafından ihtiyati tedbir kararı verilmesi de istenebilir. İhtiyati tedbir kararı verilebilmesinin şartları mevcut olduğu takdirde marka hakkını ihlal eden internet alan adı üzerinde ihtiyati tedbir kararı verilebilir. Örneğin ilgili alan adını taşıyan internet sitesine erişim engeli getirilmesi tedbiri⁸¹ gibi çeşitli tedbirlere Mahkemece, teminatlı ya da teminatsız olarak karar verilebilecektir.

3.2.1. Alan adının iptali

Alan adı, marka ile aynı veya ayırt edilemeyecek derecede benzerse; alan adı sahibinin, alan adı üzerinde herhangi bir hakkı veya meşru menfaati yoksa ve alan adı

⁷⁸ Türk Ticaret Kanunu (TTK), *Resmî Gazete* 27846 (14 Şubat 2011), Kanun No. 6102, md. 55.

⁷⁹ Sessiz kalmada 5 yıllık sürenin başlangıcı hususunda ayrıntılı açıklamalar için bkz. Egemen Işık, “Marka Hukukunda Sessiz Kalma Yoluyla Hak Kaybının Gerçekleşmesi İçin Gereken Sessiz Kalma Süresi”, *Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 2/1 (Haziran 2024), 181-209.

⁸⁰ Ankara 5. Fikrî Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi (Ankara 5. FSHHM), K. 2023/317, (16 Haziran 2023).

⁸¹ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesi (İstanbul BAM), K. 2024/924, (16 Mayıs 2024).

kötü niyetle kullanılıyorsa hakkı ihlal edilen marka hakkı sahibi, ICANN onaylı uyuşmazlık çözüm merkezinden söz konusu alan adının iptal edilmesini, kendisine devredilmesini veya değiştirilmesini talep edebilir⁸². Türk Mahkemelerinde de alan adının iptali talepleri ileri sürülmektedir⁸³.

3.2.2. Kullanımın men'i

Marka hakkına tecavüz hâlinde internet alan adını oluşturan ibarenin kullanımının men'ine karar verilebileceği gibi kullanıma devam edilmesi hâlinde internet sitesine erişim engeli getirilebileceği yönünde hüküm tesis edilebilecektir⁸⁴.

3.2.3. Maddi veya manevi tazminat

Bir markanın, üçüncü kişilerce hukuka aykırı olarak internet alan adında kullanılması durumunda haksız eylem, tescilli markaya yönelikse ve marka hakkına tecavüz hâllerine giriyorsa marka hakkına tecavüz; marka hakkına tecavüz kapsamına girmeyen hâller varsa veya tescilsiz markaya yönelik ise yalnızca haksız rekabetten bahsedilecektir. Bu hâlde ihlalin mağduru, maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunabilecektir. Manevi tazminatı hakim, ihlalin ağırlığına göre serbestçe takdir edecek ise de maddi tazminatın nasıl hesaplanacağı sorusu akla gelmektedir.

Maddi tazminata konu olan zararı; fiili zarar ve yoksun kalınan kâr şeklinde ele almak gerekir⁸⁵. Fiili zarar, mal varlığı aktifinin azalması veya pasifinin çoğalmasındır⁸⁶. Yoksun kalınan kârın hesaplanması bakımından ise SMK md. 151 hükmü, üç farklı hesaplama metodu öngörmektedir: Haksız eylem olmasaydı hak sahibinin elde edeceği muhtemel gelir, haksız eylemde bulunanın elde ettiği net kazanç, ortada bir lisans sözleşmesi olsaydı haksız eylemde bulunanın ödemesi gereken lisans bedeli. Uygulamada, diğer metotlara göre hesap kolaylığı da dikkate alındığında emsal lisans bedeli üzerinden tazminat taleplerinde bulunulmaktadır.

Haksız eylem nedeniyle yoksun kalınan kârın hesaplanmasında hakim, bilirkişi deliline başvurarak markanın lisans sözleşmesi ile hukuka uygun kullanımı olsa idi ne

⁸² Erdem&Erdem (Erdem), “Alan Adı Uyuşmazlıklarının Çözümü” (Erişim 6 Haziran 2025).

⁸³ Bu yönde bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2024/555, (23 Ocak 2024).

⁸⁴ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2018/6628, (24 Ekim 2018).

⁸⁵ Osman Gökhan Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (Ankara: Seçkin, 2019), 388.

⁸⁶ Antalya, *Borçlar*, 388.

kadar lisans bedeli ödenecekse bu bedeli maddi tazminat olarak hesaplattırılmalıdır⁸⁷. Peki, emsal lisans bedeli hesaplanamıyorsa yoksun kalınan kâr kaleminin hesaplanması nasıl olacaktır? Bu durumda ise hakim, genel hüküm mahiyetindeki Türk Borçlar Kanunu⁸⁸ md. 50/2 hükmüne dayalı şekilde, hakkaniyete uygun bir maddi tazminat belirleyecektir.

SONUÇ

Mutlak hak niteliğinde ve gayrimaddi mal varlığı unsuru olan marka hakkının ihlali farklı şekillerde karşımıza çıkabilir. İnternet alan adının haksız kullanımı ile marka hakkının ihlali, bu olasılıklardan yalnızca biridir. İnternet alan adının, bir başkasının marka hakkını ihlal etmesi hâlinde marka sahibince, sessiz kalma yoluyla hak kaybının yaşanmamasına dikkat edilmeli ve haksız kullanıma karşı hukuki yollara başvurulmalıdır. Bunun neticesinde ilgili alan adının iptali, alan adına erişim engeli getirilmesi, alan adı kullanımının önlenmesi ve men'i, internet sitesinden ihlal teşkil eden unsurların kaldırılması, maddi ve manevi tazminat gibi yaptırımlar gündeme gelecektir. Manevi tazminatın takdiri, hakimin takdirinde olmakla birlikte maddi tazminatta yoksun kalınan kârın hesabı bakımından Kanundaki usullere göre bilirkişi marifetiyle hesaplama yapılacaktır.

⁸⁷ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2013/2433, (13 Şubat 2013).

⁸⁸ Türk Borçlar Kanunu (TBK), *Resmî Gazete* 27836 (4 Şubat 2011), Kanun No. 6098, md. 51.

KAYNAKÇA

Antalya, Osman Gökhan. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin, 2019.

Bal, Nurullah. “İnternet Alan Adları ve İnternet Alan Adı Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümlemesi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 17/1-2 (Ocak 2013), 315-351.

Bozbel, Savaş. “Markanın Domain Names, Metatag ve Keywords Olarak Kullanılması”. *İnet-tr*. Erişim 7 Haziran 2025. https://inet-tr.org.tr/inetconf14/kitap/bozbel_inet09.pdf

BTK, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), “TRABİS’in 14.09.2022 tarihinde Faaliyete Başlamasına İlişkin Duyuru”. Erişim 6 Ocak 2024. <https://www.btk.gov.tr/duyurular/trabis-in-14-09-2022-tarihinde-faaliyete-baslamasına-iliskin-duyuru>

Dal, Seniha. “Türk Hukukunda İnternet Alan Adları (Domain Names) ve Bu Alandaki Son Gelişmeler”, *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 28/1 (Mart 2010), 479-497.

Ekici, Şerafettin. “Öğretideki Temel Görüşler ve Türk Pozitif Hukuku Kapsamında İnternet Alan Adlarının (Domain Names) ve Alan Adları Üzerindeki Hakkın Hukuki Niteliği”, *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 13/1 (Haziran 2023), 409-430.

Erdem, Erdem&Erdem. “Alan Adı Uyuşmazlıklarının Çözümü”. Erişim 6 Haziran 2025. <https://www.erdem-erdem.av.tr/bilgi-bankasi/alan-adi-uyusmazliklarinin-cozumu>

Gültekiner, Esra. “Bilişim Hukuku ve Alan Adları”, *İstanbul Barosu Dergisi* 87/2 (Mart 2013), 445-457.

Güneş, İlhami. *Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*. Ankara: Seçkin, 2024.

Işık, Egemen. “Marka Hukukunda Sessiz Kalma Yoluyla Hak Kaybının Gerçekleşmesi İçin Gereken Sessiz Kalma Süresi”, *Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 2/1 (Haziran 2024), 181-209.

Karagülmez, Ali. “İnternet Alan Adları ve Bazı Hukuki Sorunlara İlişkin Yargı Kararları”, *Terazi Hukuk Dergisi* 9/97 (Eylül 2014), 48-55.

Korkmaz, Cansu “Kişisel Unsurlar İçeren Markanın Haczi”, *Genç Hukukçu Araştırmacılar Sempozyumu*, ed. Uğur Orhan vd. 1/425-447. İstanbul: Onikilevha Yayıncılık, 2020.

Oğuz, Sefer. “İnternet Alan Adı Hakkının Hukuki Niteliğinin Belirlenmesi”, *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9/1 (Temmuz 2021), 13-30.

Pope, Michael Brain Pope vd. “The Domain Name System: Past, Present and Future”, *Communications of the Association for Information Systems* 30/1 (Ocak 2012), 329-346.

Zorluoğlu, Ayça. “Alan Adlarında Kötü Niyet Kavramı”, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi* 2/1 (Haziran 2012), 67-84.

Yargı Kararları:

Ankara 5. FSHHM, Ankara 5. Fikrî Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi. K. 2023/317 (16 Haziran 2023). <https://lexpera.com.tr/>

İstanbul 1. FSHHM, İstanbul 1. Fikrî Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi. K. 2019/152, (28 Mart 2019). <https://lexpera.com.tr/>

Yargıtay, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2012/10186, (11 Haziran 2012). <https://lexpera.com.tr/>

İstanbul BAM, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesi. K. 2024/924 (16 Mayıs 2024). <https://lexpera.com.tr/>

Yargıtay, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2013/2433 (13 Şubat 2013). <https://lexpera.com.tr/>

Yargıtay, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2015/3762 (18 Mart 2015). <https://lexpera.com.tr/>

Yargıtay, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2018/6628 (24 Ekim 2018). <https://lexpera.com.tr/>

Yargıtay, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2024/555, (23 Ocak 2024). <https://lexpera.com.tr/>

Yargıtay, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2024/8726 (5 Aralık 2024).
<https://lexpera.com.tr/>

**ADANA BAROSU
FİKRÎ VE SINAI HAKLAR KOMİSYONU
DERGİSİ**

**Marka Başvurusu Yayımına İtirazda İleri Sürülmeyen İtiraz Sebeplerinin,
Kurul Kararının İptali Davasında İleri Sürülüp Sürülemeyeceğine
İlişkin Yargıtay Kararı İncelemesi**

Akın YETER

Avukat

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin Karar Metni⁸⁹ Özeti:

Davacı vekili dava dilekçesinde; davacının “FOCUS” ibareli markanın sahibi olduğunu, davalı şirketin 16, 35 ve 41. sınıflarda, 24.07.2017 başvuru tarihli ve 2017/66396 sayılı “FOCUS” ibareli marka başvurusu ile davacı markaları arasında 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nun beş ve altıncı maddeleri kapsamında iltibas tehlikesinin bulunduğunu, davalı Kurum nezdinde marka yayımına itiraz edildiğini, itirazın reddine karar verildiğini, 16.01.2019 tarih ve 2019-M-250 sayılı YİDK kararı ile de itiraza mesnet markaların genişletildiği, diğer mesnet markaların ise başvuru tarihlerinin sonraki tarihli olduğu, haksız ve kötü niyetin iddialarının ise ispatlanamadığı gerekçesiyle itirazın nihai olarak reddine karar verildiğini, halbuki YİDK itirazında ilk itiraza ilaveten diğer markalara da dayanılabileceğini, Kurum’un taleple bağlı olduğunu, ayrıca markaların aynı mal ve hizmet sınıfı kapsamında olduğunu, karşılaştırma ihtimalinin bulunduğunu, davacı markasının tanınmış marka olduğunu, başvurunun haksız rekabet teşkil ettiğini savunarak YİDK kararın iptaline ve markanın hükümsüzlüğüne karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı vekili cevap dilekçesinde; Kurum kararının yerinde olduğunu, ilk itirazında dayanmadığı markalara davacının YİDK safhasında dayanamayacağını, ilk

⁸⁹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2024/5893, (3 Aralık 2024).

itirazında dayandığı markaların başvuru tarihlerinin de sonraki tarihler olduğunu, markalar arasında iltibas tehlikesinin bulunmadığını savunarak davanın reddini istemiştir.

İlk Derece Mahkemesi davalının "FOCUS" ibareli marka başvurusu ile davacının "FOCUS" asli unsurlu ve ibareli tescilli markaları arasında dava konusu markanın kapsamında yer alan 16'ncı sınıftaki malları ile 35'inci sınıftaki hizmetleri açısından ortalama tüketici kesimi nazarında görsel ve sesçil benzerlik oluştuğu, 6769 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesinin birinci fıkrasındaki iltibas koşulunun oluştuğu, davacının sonradan ek olarak dayandığı 99/022361, 2008/40019, 2009/70131 markaları açısından davalının savunma hakkı kısıtlanmadığından bu markaların da değerlendirmeye alındığı, dava konusu markanın kötü niyetli olarak başvurusu yapıldığının ise kanıtlanamadığı, davacının 2017/83811 ve 2017/83806 sayılı markalarına dayalı olarak itirazlarının ise başvuru markasından sonrasına ait olduğundan dikkate alınmadığı gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne, dava konusu 2017/66396 sayılı markanın kapsamında yer alan 16'ncı sınıftaki malları ile 35'inci sınıftaki hizmetleri açısından YİDK kararının iptaline, bu mal ve hizmetler yönünden markanın hükümsüzlüğüne, sicilden terkin edilmesine karar vermiştir.

Davalı vekili istinaf dilekçesinde özetle; iki aylık süre içerisinde marka yayına yapılan itirazda dayanılmamış markaların sonraki itiraz sürecinde göz önüne alınamayacağını, YİDK kararının yerinde olduğunu savunarak kararın kaldırılmasını talep etmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi dava konusu marka başvurusunun yayınına itirazı havi dilekçede dayanılmayan üç yeni marka hakkında Markalar Dairesi Başkanlığınca bir inceleme yapılmamış olup yayına itiraz aşamasında ileri sürülmeyen ve YİDK nezdinde itiraz gerekçesi yapılan 99/022361, 2008/40019 ve 2009/70131 sayılı markalar Markalar Dairesince incelenmediğinden, yayına itiraz aşamasında ileri sürülen 2017/83811 ve 2017/83806 sayılı markalara dayalı verilen Markalar Dairesi Başkanlığı kararının yerinde olduğu, dolayısıyla bu karara yönelik itirazı inceleyen ve reddeden YİDK kararında da bir isabetsizlik bulunmadığı, aksi yöndeki ilk derece mahkemesi kararının yerinde olmadığı, bu nedenle YİDK kararının iptali talebiyle açılan davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle bu talep yönünden davanın kısmen kabulüne karar verilmesinin doğru olmadığı, YİDK kararının iptaline yönelik davanın reddine, dava konusu 2017/66396 sayılı "FOCUS" ibareli marka kapsamında yer alan 16ncı sınıftaki

malları ile 35inci sınıftaki hizmetleri açısından hükümsüzlüğüne ve sicilden terkinine, fazlaya ilişkin istemin reddine karar vermiştir.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 03/09/2024 tarihinde Bölge Adliye Mahkemesi kararını hukuka ve usule uygun bularak kararı onamıştır.

Değerlendirme:

Yargıtay'ın 11. Hukuk Dairesinin vermiş olduğu 03/09/2024 tarihli karardaki tartışma konusu daha çok marka yayımına yapılan itirazda ileri sürülmeyen sebeplerin, Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kurulu (YİDK) kararına karşı açılan iptal davasında ileri sürülüp sürülemeyeceği hususuna ilişkindir.

Karardaki hukuki uyuşmazlığı daha iyi anlamak amacıyla markanın yayımlanmasına itirazla ilgili özet bir hukuki bilgilendirilme yapmak gerekmektedir. Marka başvurusunun yayımına itiraz konusu SMK 18 ve 19'uncu maddelerinde düzenlenmektedir. Buna göre ilgililer bir marka başvurusunun SMK 5 veya 6'ncı maddelere göre tescil edilmemesi gerektiğine ilişkin itirazlarını başvurusunun yayımından itibaren iki ay içinde TÜRKPATENT kurumuna yapar⁹⁰. Yayına itiraz genel olarak SMK 5 ve 6'ncı maddelerde düzenlenmiş olan mutlak ve nispi ret sebeplerine istinaden yapılabilir. Somut kararda yapılan itiraz SMK md. 6'da yer alan nispi ret sebebine dayanmaktadır. Yayına itirazlar Markalar Dairesi tarafından incelenmektedir. Markalar Dairesi tarafından gerçekleştirilen inceleme neticesinde itirazın haklı olduğuna karar verilirse marka başvurusu reddedilir, itiraz haklı görülmezse itiraz tamamen ya da kısmen reddedilebilir⁹¹.

Markalar Dairesi'nin vermiş olduğu karara karşı itiraz mümkündür. Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kuruluna, Markalar Dairesi'nin vermiş olduğu karara karşı itiraz edilebiliyor olup sonucunda verilecek olan karar TÜRKPATENT'in nihai kararı niteliğindedir⁹². Karara itirazı incelemeye yetkili olan YİDK kural olarak talep ve gerekçelerle bağlıdır. Ancak YİDK-Yön. md. 6/2 uyarınca önemli ve ağır usul hatalarının bulunması ya da Markalar Dairesinin resen incelemesi gereken hususlar var ise bu

⁹⁰ Cahit Suluk vd., *Fikri Mülkiyet Hukuku* (Ankara: Seçkin, 2023), 230.

⁹¹ Nisa Uğur Torunoğlu, *Marka Hukukunda Karıştırma İhtimaline Dayalı Hükümsüzlük Davaları* (İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023), 42-43.

⁹² Torunoğlu, *Marka*, 45.

hususları itiraz sahibinin talep ve gerekçeleri ile bağılı olmaksızın resen dikkate alır⁹³. Dolayısıyla YİDK, kural olarak tarafların dosyaya ibraz ettikleri bilgi ve belgelerle sınırlı olarak inceleme yapar. İtiraz sahibi, itirazını gerekçelendirirken gerekli bilgi ve belgeyi de ibraz etmelidir aksi takdirde itirazı reddedilir⁹⁴.

YİDK tarafından verilen kararlar hukuken idari karar mahiyetinde olup bu kararlara karşı yargı yolu açıktır. YİDK kararlarının iptali için açılacak davalar her ne kadar idari dava niteliğinde gibi olsa da TÜRKPATENT'in özel hukuk alanındaki işlemlerine ilişkin bu davalara bakma görevi kanun ile adli yargı bünyesindeki Ankara ihtisas mahkemelerine verilmiştir⁹⁵. Dolayısıyla bu davalar idari dava olarak nitelendirilemez.

Markalar Dairesi kararına karşı itiraz hakkını kullanmayan, itiraz süresi içerisinde başvuruya itiraz etmeyen kişilerin ise iptal davası açması mümkün değildir. Fakat hükümsüzlük davası açma hakları saklıdır⁹⁶.

Sonuç olarak bu veriler ışığında Yargıtay Kararı'nın incelemesine geçilirse:

Somut olayda yerel mahkemece davacının sonradan ek olarak dayandığı 99/022361, 2008/40019, 2009/70131 markaları açısından davalının savunma hakkı kısıtlanmadığından bu markaların da değerlendirmeye alındığı kabul edilmiştir. Ve fakat Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemesince dava konusu marka başvurusunun yayınına itirazı havi dilekçede dayanılmayan üç yeni marka hakkında Markalar Dairesi Başkanlığınca bir inceleme yapılmamış olup yayına itiraz aşamasında ileri sürülmeyen ve YİDK nezdinde itiraz gerekçesi yapılan 99/022361, 2008/40019 ve 2009/70131 sayılı markalar, Markalar Dairesince incelenmediğinden, YİDK kararında da bir isabetsizlik bulunmadığını belirtmiştir.

Doktrinde iptal davasını ikame eden davacının YİDK'ye ibraz etmiş olduğu karara itirazda değinmediği gerekçelere davada değinip değinemeyeceği hususunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bizce *iptal davasında mahkeme davaya konu olan YİDK kararının içinde bulunduğu koşullara göre inceleme ve değerlendirme yapacağından YİDK karar tarihinden sonra meydana gelen olgular ve ileri sürülen iddiaların iptal*

⁹³ Torunoğlu, *Marka*, 49-50.; Suluk vd., *Fikri Mülkiyet*, 236.

⁹⁴ Suluk vd., *Fikri Mülkiyet*, 408.

⁹⁵ Suluk vd., *Fikri Mülkiyet*, 409.; Torunoğlu, *Marka*, 57.

⁹⁶ Suluk vd., *Fikri Mülkiyet*, 409.; Torunoğlu, *Marka*, 59.

*davasında değerlendirilmesi ve karara etki etmesi uygun olmayacaktır*⁹⁷. Keza Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararında da; “Tescil başvurusunun reddi aşamasında nispi ret sebeplerinden birini ileri sürmeyen davalı, daha sonra YİDK kararına karşı açtığı iptal davasında artık böyle bir sebebin varlığını iddia edemez”⁹⁸ denilerek bu husus ortaya konulmuştur. İptal davasını ikame eden itiraz sahibinin karara itiraz ederken ileri sürmüş olduğu gerekçeler ile bağlı olup, davaya ilişkin yargılamada yayıma itiraz dilekçesinde ileri sürülmeyen gerekçelere dayanılamayacağı SMK madde 20’yi “İtiraz süresinden sonra itiraz gerekçeleri değiştirilemez ve yeni gerekçeler eklenemez” şeklinde düzenlemiş olan kanun koyucunun niyetine daha uygundur. Aksi takdirde Markalar Dairesi kararına karşı itiraz etmemiş olan kişiyi iptal davası açmaktan dahi alıkoyan bir hukuki düzenlemenin olduğu hukuk dünyasında; YİDK’ye yapmış olduğu itirazla bağlı olmadan yargılamada yeni bir itirazda bulunulması veya itirazın genişletilmesi, ilgili hukuk kurumunu amacından uzaklaştırmış olacaktır. Ve hatta yargının idarenin yerine geçerek adeta YİDK gibi davranmasına neden olacaktır. Bu sebeple bizce Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemesi’nin vermiş olduğu karar isabetlidir.

⁹⁷ Torunoğlu, *Marka*, 60.

⁹⁸ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (Yargıtay), K. 2016/114, (29 Ocak 2016).

KAYNAKÇA

Suluk, Cahit vd. *Fikri Mülkiyet Hukuku*, Ankara: Seçkin, 7. Basım, 2023.

Torunoğlu, Nisa Uğur. *Marka Hukukunda Karıştırma İhtimaline Dayalı Hükümsüzlük Davaları*. İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=r4I1HnmXxFQovUpyAyUmxOBWg6QNgX2lDL108lvEdZpuCT9bePjymJd0ryBD9004>

Yargı Kararları:

Yargıtay, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu. K. 2016/114 (29 Ocak 2016).
<https://karararama.yargitay.gov.tr/>

Yargıtay, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2024/5893 (3 Eylül 2024).
<https://lexpera.com.tr/>

**ADANA BAROSU
FİKRÎ VE SINAİ HAKLAR KOMİSYONU
DERGİSİ**

KARARIN KÜNYESİ:	YARGITAY 11. HD. E. 2019/5189, K. 2022/1852, T. 14.3.2022.
EDİTÖRLERİN NOTU:	İşbu karar, marka hakkına tecavüz nedeniyle mütecavize karşı ileri sürülecek taleplerde hem SMK hem de haksız rekabet hükümlerinin aynı anda uygulanmayacağını öngörmektedir. Önceleri Yargıtay, her iki mevzuata dayalı olarak koruma sağlanabileceği görüşüyle kararlar vermiş ise de artık Yargıtay, SMK ile koruma sağlandığı yerde bir de haksız rekabet hükümlerini tartışmanın gereksiz ve yorum güçlüklerine neden olduğu, bu nedenlerle de kümülatif korumaya imkân veren eski içtihatları sürdürme olanağının bulunmadığı kanaatindedir.

Karar Metni:

“...Taraflar arasında görülen davada İstanbul 2.Fikrî ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesi'nce verilen 26.01.2017 tarih ve 2015/183 E- 2017/14 K. sayılı kararın taraf vekilleri tarafından istinaf edilmesi üzerine, istinaf istemlerinin esastan reddine-kabulüne dair İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesi'nce verilen 30.10.2019 tarih ve 2017/2493 E- 2019/2289 K. sayılı kararın Yargıtay'ca incelenmesi davalı vekili tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçeler, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı vekili, davacıların 002607059 tescil nolu topluluk markası ile 05/03/2002 tarihinden beri tüm Avrupa Birliği üye ülkeleri nezdinde “UBISTESIN” markasının ve Türkiye’de ayrıca tescilli “UBISTESIN FORTE” markasının sahibi olduğunu,

markalarının 05. sınıfta tescilli olduğunu, davalının ‘‘BUSTESİN’’ ibareli ürünlerinin davacı markalarına benzediğini, davacı üretiminin 05. sınıfta yer alan malları kapsadığını, taraf markalarının ortalama tüketici nezdinde karıştırma ihtimali yaratacağını ayrıca davalının 2013/57343 sayılı ‘‘BUSTESİN’’ ibareli marka başvurusunun da davacıların itirazı üzerine reddedildiğini ileri sürerek maddi ve manevi tazminata ilişkin haklarının saklı kalmak kaydıyla, davalının müvekkil aleyhine yarattığı marka tecavüzü ve haksız rekabet durumunun tespitine, önlenmesine ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına, davalının "BUSTESİN" ibaresini ihtiva eden ürünlerin üretim ve satışının önlenmesine, her türlü tanıtım malzemesi ve ticari evrakta kullanımının önlenmesine, bastırılmış olan materyal ve benzeri vasıtaların hüküm kesinleştiğinde imhasına, hükmün ilanına karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı vekili, müvekkili şirketin "BUSTESİN" markasının İngiliz alfabesinde kullanılmayan (İ) harfine yer verdiği ve bu bakımdan ‘‘UBISTESIN’’ markasından şekil ve fikir olarak önemli ve ayırt edici özellik taşıdığını, ambalaj olarak farklı geometrilerde sunulduğu, her iki ürünün hedef kitlesinin profesyonel hekim ve sağlık personelinin oluştuğunu, haksız rekabet ileri sürülmesinin mümkün olmadığı haksız açılan davanın reddini istemiştir.

İlk Derece Mahkemesince tüm dosya kapsamına göre; ‘‘BUSTESİN’’ markasının görsel ve işitsel olarak büyük ölçüde ‘‘UBISTESIN’’ markasına benzerlik gösterdiği ve aynı malları kapsadığı, markaların bağlantılı bir kaynaktan geldiğine dair kuvvetli bir izlenim oluştuğu, davalı kullanımının davacının tescilli marka hakkını ihlal ettiği gerekçesiyle, davanın kısmen kabulü ile, davalının Bustesin ibareli ürünlerinin davacının ‘‘UBİSTESİN’’ ve ‘‘UBİSTESİN FORTE’’ ibareli tescilli marka hakkına tecavüzünün tespitine, haksız rekabete yönelik taleplerin reddine, davalının ‘‘BUSTESİN’’ ibareli ürünlerinin satışa sunulmasının önlenmesine, ‘‘BUSTESİN’’ ibaresi taşıyan her türlü tanıtım malzemesinin kullanımının önlenmesine karar verilmiş, karara karşı, taraf vekilleri istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

Bölge Adliye Mahkemesince, İlk Derece Mahkemesinin markaya tecavüzün tespiti, menî ve sonuçlarının ortadan kaldırılması kararının yerinde olduğu, dosya kapsamında davalının ürün ambalajı üzerinde kullandığı, ‘‘BUSTESİN’’ marka başvurusunun davacı marka tescilleri nedeniyle reddedildiğine ilişkin TPMK kayıtlarının bulunduğu, bu durumda davalının fiilinin TTK 55/4 maddesi kapsamında dürüstlük kuralı ile

bağdaşmayan haksız rekabet teşkil eden eylemler kapsamında bulunması nedeniyle, haksız rekabete ilişkin davanın reddine karar verilmesinin yerinde olmadığı gerekçesiyle, davalı vekilinin istinaf başvurusunun reddine, davacılar vekilinin istinaf başvurusunun kabulüne, ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına, davanın kabulüne, davalının ‘‘BUSTESİN’’ ibareli ürünlerinin davacının ‘‘UBİSTESİN’’ ve ‘‘UBİSTESİN FORTE’’ ibareli tescilli marka hakkına tecavüzünün ve haksız rekabetin tespitine, davalının Bustesin ibareli ürünlerinin satışa sunulmasının önlenmesine karar verilmiştir.

Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir.

1-Dosyada mevcut delillere ve delillerin Mahkemece usul ve yasaya göre değerlendirilmesi ve takdirinde bir isabetsizlik görülmemesine göre, davalı vekilinin aşağıdaki bent dışında kalan sair temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

2-Davacı vekili, müvekkilinin yurt içinde 5. sınıf mallar yönünden tescilli 2005/28120 sayılı ‘‘UBİSTESİN FORTE’’, 2005/43049 sayılı ‘‘UBİSTESİN’’ ve 2014/11738 sayılı ‘‘UBİSTESİN’’ sayılı markalarına istinaden, davalının ‘‘BUSTESİN’’ ibaresini tescilsiz olarak ilaçlarda kullanmasının müvekkilinin hem marka hakkına tecavüz, hem de 6102 sayılı kanunun 55/1-a-4 maddesi uyarınca (karıştırılma ihtimali) haksız rekabet teşkil ettiğinin tespiti, men ve önlenmesi taleplerine ilişkindir.

İlk Derece Mahkemesince, marka hakkına yönelik talep yönünden davanın kabulüne, haksız rekabet iddiaları yönünden ise davanın reddine karar verilmiştir.

Kararın taraf vekillerince istinafı üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince, davalının istinaf isteminin reddine, davacı vekilinin istinaf isteminin kabulü ile İlk Derece Mahkemesi kararı kaldırılarak, haksız rekabetle ilgili istem yönünden, davalının eyleminin aynı zamanda 6102 sayılı TTK’nın 55/1-a-4 maddesi uyarınca dürüstlük kuralına aykırı haksız rekabet eylemi niteliğinde olduğu kabul edilerek, hem marka hakkına tecavüzün, hem de haksız rekabetin tespitine, davalının bu ‘‘BUSTESİN’’ ibareli ürünleri üretiminin, satış ve dağıtımının, ithal ve ihracı ile internet üzerinden satışa sunulmasının önlenmesine karar verildiği anlaşılmaktadır.

Dairemizin 6762 sayılı mülga TTK’nın 57/5.maddesinde yazılı ‘‘Başkasının emtiası, iş mahsulleri, faaliyeti veya ticaret işletmesiyle iltibaslar meydana getirmeye çalışmak veya buna müsait bulunan tedbirlere başvurmak, hususiyle başkasının haklı olarak kullandığı ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtmaya vasıtalarıyla iltibasa meydan verebilecek surette, ad,

unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtaları kullanmak veyahut iltibasa meydan veren malları, durumu bilerek veya bilmiyerek, satışa arz etmek veya şahsi ihtiyaçtan başka her ne sebeple olursa olsun elinde bulundurmak” şeklindeki düzenlemeden yola çıkılarak, marka hakkına tecavüz eylemleri, hem özel yasa niteliğindeki 556 sayılı Marka KHK’nın 61 ve 9.maddeleri uyarınca, hem de az önce zikrolunan hüküm nedeniyle mülga 6762 sayılı TTK’nın 57/5.maddesi hükümleri doğrultusunda kümülatif olarak korunmakta idi.

Bununla birlikte, mülga 6762 sayılı TTK’nın 57/5.maddesindeki hüküm, 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren mer’i 6102 sayılı TTK’nın 55/1-a-4 bendinde yer alan “Başkasının malları, iş ürünleri, faaliyetleri veya işleri ile karıştırılmaya yol açan önlemler almak,” şeklinde düzenlenmiş olup, Kanun’un gerekçesinde de ifade olunduğu üzere, Kanun Koyucu bilinçli bir şekilde, “ad, unvan ve marka” kavramlarına yeni düzenlemede yer vermemiş ve buna gerekçe olarak da, bu kavramların kendi özel yasası niteliğindeki 556 sayılı Marka KHK, 554 sayılı End. Tasarım KHK ve 555 sayılı Coğrafi İş. KHK ve TTK’nın unvan ile ilgili düzenlemeleriyle korunması gösterilmiş ve bunların bir kez de TTK’nın haksız rekabet hükümleriyle korunmasının gereksiz olduğu ve yorum güçlüklerine yol açacağına vurgu yapılmıştır.

Gerçekten de, markaların kendi özel yasası niteliğindeki 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu (mülga 556 sayılı Marka KHK) hükümleriyle korunması ve 6102 sayılı TTK’nın 55/1-a-4 maddesindeki düzenleme karşısında, Dairenin bu konudaki eski içtihatlarını sürdürme imkanı kalmadığından, Bölge Adliye Mahkemesince, davacının tescilli markasının benzerinin, tescil kapsamındaki ilaç emtiasında kullanılması şeklindeki davalı eyleminin TTK’nın 55/1-a-4.maddesi uyarınca aynı zamanda haksız rekabet teşkil ettiğine ilişkin gerekçesi yerinde görülmediğinden, hükmün bu kısım yönünden temyiz eden davalı yararına bozulması gerekmiştir.

SONUÇ: Yukarda (1) numaralı bentte açıklanan nedenlerle davalı vekilinin sair temyiz itirazlarının reddine, (2) numaralı bentte açıklanan nedenlerle, davalı vekilinin temyiz isteminin kabulü ile Bölge Adliye Mahkemesi kararının BOZULMASINA HMK’nın 373/2. maddesi uyarınca dava dosyasının Bölge Adliye Mahkemesi’ne gönderilmesine, ödediği peşin temyiz harcının isteği halinde temyiz eden davalıya iadesine, 14/03/2022 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”

**ADANA BAROSU
FİKRÎ VE SINAİ HAKLAR KOMİSYONU
DERGİSİ**

KARARIN KÜNYESİ:	YARGITAY 11. HD. E. 2021/3267, K. 2023/128, T. 10.1.2023.
EDİTÖRLERİN NOTU:	İşbu karar, yazılımların; patent konusu olup olamayacağı, olacak ise hangi şartta olabileceğine ilişkin önemli tespitler içermektedir. Karardan çıkan sonuç, yazılımların/ bilgisayar programlarının; kural olarak patente konu olamayacağı; ancak yenilik, buluş basamağı ve sanayiye uygulanabilirlik unsurlarının yanı sıra “teknik karakter” taşıması hâlinde patent başvurusuna konu edilebileceği yönündedir.

Karar Metni:

“...Taraflar arasındaki patent hükümsüzlüğü davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın reddine karar verilmiştir.

Kararın davacı vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince başvurunun kabulü ile İlk Derece Mahkemesi hükmü kaldırılarak yeniden esas hakkında hüküm kurulmak suretiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı Yargıtayca duruşma istemli olarak davalılar vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne, dava, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 369 uncu maddesinin ikinci fıkrası gereğince miktar veya değer söz konusu olmaksızın duruşmalı olarak incelenmesi gereken dava ve işlerin dışında bulunduğundan duruşma isteğinin reddine karar verildikten ve Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; davalılara ait davaya konu patentte buluş olarak kabul edilebilecek bir öğreti bulunmadığını, hangi teknik ile yapıldığı açıklanmadan veri tabanından kısa mesajla bilgi alınmasından söz edildiği için buluş niteliğini haiz olmayıp yenilik basamağına sahip olmadığını, bir veri tabanından kısa mesajla bilgi alma veya bir veri tabanında ödeme araçları veya kredi durumu hakkında toplanan bilginin kısa mesajla bildirilmesi yönteminin son derece yaygın ve yıllardan beri kullanılan bir yöntem olduğunu, patentin tekniğin bilinen durumunu aşmadığını, patent ilgili kişilerin izni olmadan gizli kişisel bilgilerin paylaşımını konu ettiğinden kamu düzenine aykırı buluşlar kapsamında olduğunu, patentin bir uzmanın onu uygulamaya koyabilmesini mümkün kılacak yeterlilikte, açık ve tam olarak tanımlanmadığını, tarifnamede başvuru kapsamının önemli ölçüde genişletilerek değiştirildiğini, 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname'nin (551 sayılı KHK) 129 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre patent verilebilirlik şartlarını taşımadığını ileri sürerek davalılara ait davaya konu patentin hükümsüzlüğüne ve sicilden terkinine karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalılar vekili cevap dilekçesinde; patentlerin her birinin birbirinden farklı olduğunu, benzerlik iddiasının zorlama olduğunu, patent belgesindeki tarifnamenin istemlerin açıklanmasına ilişkin olup istemlerin yorumlanması amacıyla kullanılabildiğini, buna karşılık birebir ve doğrudan karşılaştırmaya tabi tutulamayacağını, müvekkilinin patentinde belirtilen uygulamaların davacı tarafça aktif bir şekilde kullanıldığını, kamu düzenine aykırılık iddiasının doğru olmadığını, incelemeye konu olan patentin, patent verilebilirlik şartlarını sağladığının da kontrol edilerek tescil edilmiş olduğunu savunarak davanın reddine karar verilmesini istemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile davaya konu patentin mevzuata uygun olarak verilen bir patent belgesi olduğu, hükümsüzlük iddiası bakımından mevzuatta öngörülen bir aykırılığın olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. İstinaf Sebepleri

Davacı vekili istinaf dilekçesinde özetle; dosyada 3 ayrı bilirkişi heyetinden alınan raporlarla davaya konu patentin hükümsüzlüğüne dair şartların mevcut olduğu yönünde bilimsel ve hukuki görüş verildiği, alınan raporlarla davanın sübut bulunduğunu; ancak Mahkemece on bilirkişinin görüşü nazara alınmayarak ve hiçbir gerekçe gösterilmeksizin ayrık rapora üstünlük tanındığını, Mahkemenin atadığı üç farklı bilirkişi heyetinden alınan rapora karşılık davalıların ücret karşılığı aldıkları özel mütalaaya itibar ettiğini, sözlü yargılamaya geçildiğine dair ihtarat veya ara karar oluşturmaya bile gerek görmeden karar verildiğini belirterek İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve davalılarının kabulüne karar verilmesini istemiştir.

C. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile 20.05.2020 havale tarihli ve konusunda uzman bilirkişilerin düzenlemiş olduğu raporun ayrıntılı, gerekçeli, denetime elverişli olduğu, diğer raporları ve uzman görüşünü irdelediği, oluşan çelişkileri giderdiği, bu nedenle hükme esas alınabileceği, benimsenen rapordaki tespitlere göre dava konusu incelemeli patentin buluş basamağının bulunmadığı, buna göre patent verilebilirlik şartlarına sahip olmadığı, dava konusu incelemeli patentin konusunun kamu düzenine aykırı olduğu, patentin başvurusunun yayımlanmasından sonra yapılan değişikliklerin başvurunun kapsamının genişletilmiş olduğu, bu nedenlerle dava konusu patentin hükümsüz kılınması şartlarının oluştuğu gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile İlk Derece Mahkemesi hükmünün kaldırılmasına, yeniden esas hakkında hüküm kurulmasına, davanın kabulüne, davalılar adına Türk Patent ve Marka Kurumu nezdinde tescilli ... numaralı patentin hükümsüzlüğüne ve sicilden terkinine karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalılar vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davalılar vekili temyiz dilekçesinde özetle; Bölge Adliye Mahkemesince kararın bilirkişi raporu sonuç bölümü kopyalanmak sureti ile esasa ilişkin gerekçelendirme yapılmadan verildiğini, patent konusu hizmetin kamu yararı içermekte olup hükümsüzlük davası açılmasını gerektiren bir durum olmadığını, karara esas alınan bilirkişi raporunun yetersiz incelemeye dayalı, haksız ve hukuka aykırı olduğunu, dava konusu patentin hem araştırma raporlarında hem de inceleme raporlarında dünya patent otoriteleri nezdinde buluş basamağını haiz olduğunun ispat edildiğini, hükme esas alınan bilirkişi raporunda buluş değerlendirmesinin tamamen hatalı yapıldığını, dava konusu patentin kamu düzenine aykırı olduğuna ve patent başvurusunun kapsamının aşıldığına ilişkin yapılmış olan tespitlerin haksız ve hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek kararın bozulmasını istemiştir.

C. Gerekçe

1. Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Uyuşmazlık, davalılar adına tescilli dava konusu patentin hükümsüzlüğünün tespiti istemine ilişkindir.

2. İlgili Hukuk

551 sayılı KHK'nın 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının (a) bendi, 64 üncü maddesinin üçüncü fıkrası, 129 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi.

3. Değerlendirme

1. Tarafların iddia, savunma ve dayandıkları belgelere, uyuşmazlığın hukuki nitelendirilmesi ile uygulanması gereken hukuk kurallarına, dava şartlarına, yargılamaya hâkim olan ilkelere, ispat kurallarına ve temyiz olunan kararda belirtilen gerekçelere göre davalılar vekilinin aşağıdaki paragrafların kapsamı dışındaki temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

2.Dava, tescilli patentin hükümsüzlüğü istemine ilişkindir.

Davacı şirket vekili, davalı taraf adına tescilli ... sayılı patentin, açıklık ilkesine aykırı olduğu, buluş basamağının bulunmadığı, varlığı ileri sürülen buluşun teknik bir alana ilişkin olmadığı, kamu düzenine aykırı olduğu, başvuru inceleme sürecinde buluş

kapsamının genişletilerek buluş kapsamının dışına çıkıldığı gerekçeleriyle hükümsüzlüğü talebinde bulunmuştur.

İlk Derece Mahkemesi tarafından davanın reddine karar verilmiş, bu kararın davacı tarafça dava dilekçesinde yer alan gerekçelerle istinaf olunması üzerine Bölge Adliye Mahkemesi tarafından İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılarak, davalı tarafa ait patentin, en yakın doküman olan 7185805 sayılı “ABD patenti karşısında buluş basamağının bulunmadığı”, “buluş konusunun kamu düzenine aykırı olduğu” ve “patent inceleme sürecinde istemde yapılan değişikliğin ve genişletmenin buluş kapsamının aşılması niteliğinde olduğu” gerekçeleriyle davanın kabulüne ve patentin hükümsüzlüğüne karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davacı tarafça gerekçe yönünden temyiz olunmadığından, temyiz incelemesi, gerekçeli karardaki hükümsüzlük sebepleriyle sınırlı tutulmuştur.

Bölge Adliye Mahkemesi tarafından davaya konu hükümsüzlük istenilen buluşun kamu düzenine aykırı olduğu ifade edilmiştir.

Olaya uygulanacak mülga 551 sayılı KHK'nın 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının (a) bendi (6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nun (6769 sayılı Kanun) 82 nci maddesinin üçüncü fıkrasının (a) uyarınca, diğer kriterleri karşılansa bile konusu kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı olan buluşlar patent verilerek korunamazlar. Öte yandan aynı KHK'nın 80 inci maddesi uyarınca, tescilli patentlerin yasalara veya genel ahlâka veya kamu düzenine veya genel sağlığa zarar verecek konularda ve şekillerde kullanılması açıkça yasaklanmıştır.

Hangi tür patent konularının “kamu düzenine aykırı” olduğu hususunda yasada açık bir hüküm bulunmadığı gibi konusu kamu düzenine aykırı olmamakla birlikte, hangi nitelikteki kullanımların kamu düzenine aykırı kullanım şekilleri olduğu hususunda da açık bir düzenleme bulunmadığından bu hususların Yargı içtihatları ile ortaya konulması gerekir.

Her şeyden önce bir patentin uygulanma/kullanma şeklinin kamu düzenine aykırı olması, patent konusunun da kamu düzenine aykırı olduğu anlamına gelmemelidir. Patent konusunun kamu düzenine aykırı olması için münhasıran kendisinin (ortaya çıkış amacının) kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı olması gerekir. Söz gelimi, işkence

yapmak için geliştirilen bir alete, bilgisayar korsanlığı veya başka herhangi bir suç işlemeyi amaçlayan bir cihaz veya alete ilişkin aşırı ve marjinal buluş konularının kamu düzenine ve genel ahlaka aykırı olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, konusu bir hastalığı tedavi etmek olan ilaçların fiiliyatta başkalarını zehirlemede veya uyuşturucu madde olarak kullanılması, ülke savunmasında ve toplum güvenliğinin sağlama amacıyla geliştirilen bir silahın fiiliyatta kitle imha silahı olarak kullanılması bu buluşlara ilişkin patent konusunu kamu düzenine aykırı hale getirmez.

Kamu düzenine aykırılık için patentin münhasıran kötü veya izin verilmeyen ve de verilmesi mümkün olmayan bir konuya ve amaca ilişkin olması gerekir. Öte yandan Türk hukukunda patentlenebilirlik engeli teşkil eden kamu düzeni ve genel ahlak istisnasının diğer tüm istisnalar gibi dar yorumlanması gerekir.

Bu bağlamda somut olaya dönüldüğünde, davaya konu patentin konusunun “çek, senet gibi değerli evrakın durumunun, kişilerin ilgili banka şubesine gitmesine gerek kalmadan anlaşmalı GSM operatörü üzerinden sorgulanmasını sağlayan yöntem” olarak belirlendiği anlaşılmaktadır. Davaya konu patente konu ve amaç itibarıyla bakıldığında, ilgili patentin konusunun karşılıksız ticari piyasada sıkça kullanılan çek veya senetlerin ticari ilişki öncesinde karşılıklarının olup olmadığının teknik yöntemle sorgulanması suretiyle piyasa ve işlem güvenliğinin sağlanmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu işlemin yapılması sırasında bir takım kişisel verilerin kullanılmasının gerekmesi kişisel verilerin izinsiz ve kötü amaçla kullanılacağı anlamına gelmez. Elbette kişisel verilerin ilgili kişilerin izni ve iradesi olmaksızın ele geçirilmesi ve açıklanması kamu düzenine aykırı bir faaliyet olarak karşımıza çıkacak olmakla birlikte, bir ticari sözleşme sırasında ödeme vasıtası olarak çek ve senet gibi kıymetli evrakı karşı tarafa veren kişilerin zaten haklarında ekonomik istihbarat yapılmasını mümkün kılan bir takım kişisel verileri (adı, soyadı, T.C.Vergi numarası, adres, çek seri no vs.) zaten karşı tarafa vermesi o evrakın şekil unsuru itibarıyla zorunludur. Karekodlu Çek ise üzerindeki karekodun hamil tarafından karekod okuyucu herhangi bir cihaza okutulması sonucu, herhangi bir onay süreci olmaksızın, keşidecinin geçmiş çek ödeme performansının görülmesini ve çekin sistemsel kaydını gösteren bir hizmet olarak tanımlanmakta olup, nitekim 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 780 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi uyarınca da çeklerde “karekod” uygulanması zorunlu şekil unsuru haline getirilmiştir. Bankadan çek yaprağı alan ve ticari ilişkide bunu karşı tarafa veren kişi, bir takım ekonomik kişisel verilerinin başkalarınca öğrenilmesine

izin vermiş sayılır. Öte yandan SMS veya sabit telefon hatları üzerinden yapılacak sorgulamaya ilişkin bu mekanizmanın kamu otoriteleri Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) veya kamusal kuruluşların (GSM, Telekom) nezaret ve aracılığında yapılacak olması da dikkate alındığında, Mahkemece, patent konusunun kamu düzenine aykırı olduğu söylenemeyecek olduğu halde Mahkemece hatalı gerekçeyle davaya konu patentin konusunun kamu düzenine aykırı olduğu gerekçesiyle hükümsüzlük kararı verilmesi isabetli görülmemiş ve hükmün bu nedenle davalı taraf yararına bozulması gerekmiştir.

3- Mahkemece, davaya konu patentle ilgili olarak hükümsüzlük sebebi yapılan diğer bir husus ise “patentin kapsamının aşılması” olgusudur.

Gerçekten de olaya uygulanacak mülga 551 sayılı KHK’nın 62 nci maddesi (6769 sayılı Kanun’un 103 üncü maddesi) uyarınca, incelemeli patentler yönünden, patent başvurusu sahibi gerekli hallerde çeşitli aşamalarda istem veya istem setlerinde ya da tarifnamede değişiklik yapabilir. Ancak böyle bir halde dahi başvurunun ilk halinin kapsamının aşılması gerekir. Zira 551 sayılı KHK’nın 129 uncu maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca, sonradan yapılan değişikliklerle patent konusunun, başvuru aşamasındaki konu kapsamının dışına çıkması bir hükümsüzlük sebebi olarak gösterilmiştir.

Bir patent başvurusunda sonradan yapılan değişikliklerle patentin kapsamı dışına çıkmadığından söz edilebilmesi için, başlangıçtaki istemlere ilişkin olarak tarifnamede açıklanan buluş konusunun değiştirilmiş veya konu itibarıyla ilk halinin aşılmış olması gerekir. Patente konu buluşu uygulamaya koyacak tekniğinde uzman farazi kişinin doğrudan ve tereddütsüz şekilde zaten zımni olarak çıkarabileceği teknik özellikler yönünden istem setlerinde değişiklikler yapılması veya tarifnamede ek açıklama getirilmesi, unutulmuş bir teknik özelliğin eklenmesi “kapsam dışına çıkılma” olarak yorumlanamaz.

Somut olayda davalının incelemeli patent başvurusu sırasında yaptığı davaya konu değişiklik, yerine yenisini koymak şeklinde değil, mevcuda ekleme yapmak suretiyle olmuştur. Davalının başvuruda istem seti ve tarifnamede yaptığı değişiklik; zaten istemlerde var olan GSM hatları üzerinden SMS ile yapılan sorgulamaya ilaveten, sadece “sabit telefon” üzerinden sorgulama yapılması özelliğinin eklenmesinden ibaret olup yapılan bu ilave ile yukarıdaki ilkeler doğrultusunda patent konusunun değiştirildiğinden

veya patentin kapsamı dışına çıkıldığından söz edilemeyecek olduğu halde Bölge Adliye Mahkemesi tarafından hatalı gerekçeyle hükümsüzlük kararı verilmesi isabetli görülmemiş ve davalı taraf yararına hükmün bozulmasını gerektirmiştir.

4- Bölge Adliye Mahkemesi tarafından hükümsüzlük konusu yapılan diğer bir sebep ise bilirkişi çoğunluk görüşü uyarınca başvurunun patentlenebilirlik kriterlerine sahip olmadığına ilişkindir.

Olaya uygulanacak mülga 551 sayılı KHK'nın 5 inci maddesi uyarınca; ancak yeni, tekniğin bilinen durumunu aşan ve sanayiye uygulanabilir olan buluşlar, patent verilerek korunabilir.

Patent konusu buluş yeni ve sanayiye uygulanabilir olsa bile tekniğin daha önce bilinen durumunu aşmayan ve teknik karakteri olan yeni bir keşif içermeyen buluşların patent verilerek korunması mümkün değildir.

Bir patentin buluş basamağı taşıdığını söyleyebilmek için her şeyden önce, konu itibariyle patentlenebilir bir buluşun varlığı gerekir. 551 sayılı KHK'nın 6 ncı maddesinin birinci fıkrası (6769 sayılı Kanun'un 82 nci maddesi) uyarınca; “a)Keşifler, bilimsel teoriler, matematik metotları, b) Zihni, ticari ve oyun faaliyetlerine ilişkin plan, usul ve kurallar, c)Edebiyat ve sanat eserleri, bilim eserleri, estetik niteliği olan yaratmalar, bilgisayar yazılımları, d) Bilginin derlenmesi, düzenlenmesi, sunulması ve iletilmesi ile ilgili teknik yönü bulunmayan usuller ile e) İnsan veya hayvan vücuduna uygulanacak cerrahi ve tedavi usulleri ile insan, hayvan vücudu ile ilgili teşhis usulleri” patent verilerek korunamaz.

Buluş basamağından söz edebilmenin diğer bir şartı ise buluşun “teknik bir alana ilişkin” olmasıdır. Teknik alana ilişkin olmak, buluşun teknik bir karakterinin bulunmasını ve önceki tekniğe nazaran daha ileri bir teknik etkinin elde edilmiş olmasını gerektirir. Bu anlamda bilgisayar programları tek başına patentle korunabilecek buluşlardan olmadığı gibi tek başına iş yapma yöntemleri (business method) patentle korunamaz ise de bilgisayar ve bilgisayar programlı kullanılmak suretiyle özellikle bankacılık, sigortacılık, muhasebe ve e-ticaret gibi iş alanlarında teknik sonuç doğuran yeni iş yapma yöntemlerinin geliştirilmesi daha ileri teknik etki (tekniğin bilinen durumunun aşılması) elde edilmesine yol açılıyor ise ortada teknik karakter taşıyan ve patentle korunabilecek teknik bir buluştan söz edilebilir (Uğur ..., Türk Patent Hukuku, 2022, s.150).

Somut olayda, her ne kadar tek başına çek ve senet sorgulama yöntemi bir iş modeli olsa bile bir GSM veya telekomünikasyon şirketlerinin bilgisayar ve bilgisayar programları altyapılı mobil ve/veya sabit telefon altyapısı kullanılarak, keza yine bilgisayar ve bilgisayar programı altyapılı Merkez Bankası ve BDDK veri tabanları vasıtasıyla hizmet vermeyi önermesi nedeniyle davaya konu buluşun teknik bir karakterinin bulunduğu ve teknik etki sayesinde potansiyel müşterilere bilgisayar destekli bir hizmet patenti (computer implemented patents) hizmeti sağlayacak olması nedeniyle teknik karakteri olan patentlenebilir bir buluş niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır. Şüphesiz böylesi teknik karakteri olsa bile bu buluşun patentlenebilmesi için ayrıca yenilik, buluş basamağı ve sanayiye uygulanabilirlik özelliklerini de haiz olması gerekir. O nedenle Bölge Adliye Mahkemesi tarafından hatalı bilirkişi raporuna itibarla patentin hükümsüzlüğüne karar verilmesi isabetli olmamış ve bu husus davalılar lehine bozmayı gerektirmiştir.

5- Bölge Adliye Mahkemesi tarafından hükümsüzlük konusu yapılan bir başka husus ise davaya konu patentin, davacı tarafından dayanılan ABD patent dokümanı karşısında “buluş basamağı” taşımadığına ilişkindir.

Bir keşfin “buluş basamağını” haiz olduğundan söz edebilmek için 551 sayılı KHK’nın 9 uncu maddesi uyarınca, buluşun, ilgili teknik alandaki uzman tarafından, tekniğin bilinen durumundan aşık bir şekilde çıkarılamayan bir faaliyet sonucu gerçekleşmiş olması, diğer bir anlatımla patente konu buluşun, ilgili alandaki uzman tarafından tekniğin bilinen durumundan kolaylıkla anlaşılamaması gerekir.

Bir buluşun, tekniğin bilinen durumunu (seviyesini) aşıp aşmadığını tespit için de öncelikle buluşa konu ilgili teknik alanda ulaşılan en son bilgileri içeren dokümanın tespiti ve buradaki bilgiler referans (esas) alınarak bu alandaki farazi uzman kişinin görüşüne göre tekniğin bilinen durumunun aşıp aşılmadığının tespiti gerekir.

Görüşü dikkate alınacak farazi uzman kişi, bu alandaki her şeyi bilen kişi olmadığı gibi sıradan bir işçi de değildir. Farazi uzman kişi, bu alanda genel teknik bilgi ve tecrübeye sahip; ancak nispeten donanımlı kişidir. Tekniğin mevcut durumunu bildiği kabul edilen genel bilgi düzeyine sahip farazi uzman kişi, patent başvurusuna konu teknik soruna önerilen çözümü önceki bilgi durumu itibarıyla kolaylıkla anlayabilecek ve başvuruda önerilen çözüme kolaylıkla ulaşabilecek ise ortada yeni bir teknik ilerlemenin bulunduğu ve buluş basamağından söz edilemez. Bununla birlikte, uzman kişi teknik

soruna ilişkin patente konu çözüme, bir takım özel araştırmalar, deneyler, emek ve çaba sonucu ulaşabilecekse ortada bir buluşun (buluş basamağının) bulunduğundan söz edilebilir.

Buluş basamağının tespitinde ilgili teknik alanda uzman farazi kişinin en yakın dokümandaki bilgiyi bildiği farz edilmeli ve buradaki bilgilerden hareketle patente konu teknik çözümün buluş basamağının bulunup bulunmadığına bakılmalıdır. En yakın tarihli dokümana konu patent ile buluş basamağı sorgulanan patent karşılaştırılırken öncelikle her iki patentin de aynı teknik soruna çözüm arayıp aramadığına bakılmalı, teknik sorunların farklılığı halinde, önceki dokümanın yenilik ve buluş kırıci özelliğinin bulunmadığı kabul edilmelidir. Bununla birlikte her iki patentte de aynı teknik soruna çözüm bulunmaya çalışıldığının kabulü halinde ise aynı teknik soruna aynı çözümün önerilip önerilmediğine bakılmalıdır. Şayet aynı çözüm önerilmiyor ise mevcut bilgilerinden hareketle bu defa uzman kişinin sonraki çözümü “kolaylıkla” öngörüp öngöremeyeceğine (aşikâr olmayan) bakılmalıdır. Her iki patentte de aynı çözüm önerildiğinde özellikle işlevleri farklı yeni bir çözüm tarzının öngörülmüş olması halinde de önceki dokümanın buluş kırıci özelliğinin bulunmadığı kabul edilmelidir.

6100 sayılı Kanun'un 223 üncü maddesi uyarınca, "(1)Yabancı dilde yazılmış belgeye dayanan taraf, tercümesini de mahkemeye sunmak zorundadır. (2) Mahkeme kendiliğinden veya diğer tarafın talebi üzerine, belgenin resmi tercümesini de isteyebilir".

Somut olayda, davacı tarafça buluş kırıci olarak bir takım yabancı dildeki patent dokümanlarına dayanılmış ve bunlardan rüçhanı US 200040916345 20040810 sayılı olan US71885805 (B1) sayılı ve 03.06.2007 tarihli ABD patentinin en yakın referans doküman olduğu tespit edilmiş ve bu doküman esas alınarak Bölge Adliye Mahkemesi tarafından davaya konu patentin buluş basamağı bulunmadığı tespit edilmiş ise de söz konusu belgenin Türkçe tercümesi dosyaya sunulmadığından Mahkemenin denetimine açık bir belge olmadığı gibi itibar olunan bilirkişi raporunda da yukarıdaki esaslar doğrultusunda teknik inceleme içermeyen ve çoğunlukla bu alanda teknik bilgiye sahip olmadığı anlaşılan bilirkişi heyetinden alınan rapor doğrultusunda karar verilmesi de isabetli olmamıştır. O halde Bölge Adliye Mahkemesi tarafından öncelikle davaya konu patente en yakın olan geçmiş tarihli referans dokümanın Türkçe tercümesinin dosyaya kazandırılarak, gerektiğinde Ankara Fikrî ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesine talimat yazılarak en az biri bankacılık/finans ve en az biri Türk Patent Kurumunda görevli bir

bilgisayar/elektronik ve telekomünikasyon alanında patent uzmanı üçlü bilirkişi heyetinden, yukarıda belirtilen esaslar doğrultusunda önceki raporlardaki görüşler arasındaki çelişkilerin de giderildiği kontrole elverişli bilirkişi raporu alınmak suretiyle dava konusu patente konu tüm veya bazı istemler yönünden patentin “buluş basamağını” haiz olup olmadığı tespit edilerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yetersiz bilirkişi heyeti çoğunluk görüşüne itibar olunarak karar verilmesi hükmün davalılar yararına bozulmasını gerektirmiştir.

VI. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

- 1.Davalılar vekilinin bozma kapsamı dışındaki temyiz itirazlarının REDDİNE,
 2. Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının BOZULMASINA,
- Peşin alınan temyiz karar harcının istek halinde ilgililere iadesine,
- Dosyanın kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,
- 10.01.2023 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.”

**ADANA BAROSU
FİKRÎ VE SINAİ HAKLAR KOMİSYONU
DERGİSİ**

KARARIN KÜNYESİ:	ANKARA 5. FİKRÎ VE SINAİ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ, E. 2022/437, K. 2023/317, T. 16.6.2023.
EDİTÖRLERİN NOTU:	Bu karar, sessiz kalma yoluyla hak kaybı açısından önem arz etmektedir. Bilindiği üzere marka hakkının ihlaline karşı beş yıl süre boyunca sessiz kalınması hâlinde sonraki markaya karşı itiraz/ dava hakları yitirilmektedir (meğerki sonraki markanın tescili kötünietli olsun). İşte, sessiz kalma yoluyla hak kaybının önüne geçmek için marka sahibince alınması gereken önlemler nelerdir? Bu karara göre, sonraki tarihli markaya karşı aktif olarak hukuksal yollara başvurulması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Zira ihlale karşı salt belirli aralıklarla ihtarname göndermenin, sessiz kalma süresini kesmeyeceği belirtilmiştir.

Kararın Metni:

“...Mahkememizde görülmekte bulunan Marka Hakkının İhlali / Haksız Rekabet davasının yapılan açık yargılamasının sonunda,

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

DAVA:

Davacı vekili 23/11/2022 havale tarihli dava dilekçesinde özetle; Müvekkilinin, dünyaca tanınırlığı olan ... markasının sahibi olduğunu, markasının ... nezdinde de tescilli olduğunu, müvekkilinin mikrodalga fırın ve beyaz eşya sektöründe faaliyet gösterdiğini, global tanınırlığa sahip olduğunu, davalı tarafın müvekkilinin ... markasını ve ticaret unvanını haksız ve hukuka aykırı ve izinsiz şekilde kullandığını, davalının ... internet sitesini açtığını ve müvekkil markasının pazarlama satış faaliyetlerinde bulunduğunu, ayrıca bu sitede müvekkiline ait fabrikaların görsellerine yer vermek suretiyle kendi

menfaatine haksız ticari kazanç sağladığını, haksız rekabete ve marka hakkına tecavüz fillerini işlediğini, internet sitesinde yer alan kullanımlara dair noterlik nezdinde e-tespit işlemiyle delil tespit işlemi yaptırdıklarını ve ekte sunduklarını, davalı tarafından müvekkiline ait markanın sitede kullanıldığı, orijinal ...'ın ...'de kendisine yetki vermiş gibi demeçler verdiğini, videolar yayımladığını, davalının sosyal medya mecralarında yer alan kullanımlara dair noterlik nezdinde e-tespit işlemiyle delil tespit işlemi yaptırdıklarını, ayrıca... youtube kanalında yanıltıcı ve aldatıcı yayınlar yapıldığını, müvekkilinin ...'deki müşterilerinden de şikayetlerin geldiğini, davalı eylemlerinden müvekkilinin maddi ve manevi zarar gördüğünü, davalı tarafa bildirim yapılarak eylemlerine son vermesinin istendiğini, ancak davalının eylemlerine devam ettiğini, davalı eylemlerinin, müvekkiline ait markayı ve ticaret unvanını kullanmasının marka hakkına tecavüz ve haksız rekabet teşkil ettiğini, müvekkilinin ... markası ile beyaz eşya alanında hizmet verdiğini, davalı tarafın ticaret sicil gazetesinde ilan edilen faaliyet alanlarının da aynı alanı kapsadığını, faaliyet alanlarının aynı olduğunu, davalının ticaret unvanının terkininin gerektiğini, tazminat talebi yönünden arabuluculuk başvurusunun yapıldığını, ancak sonuç alınmadığını, maddi ve manevi zarar ile itibar tazminatı talep ettiklerini, SMK 151/2-b maddesi uyarınca davalı şirketin müvekkiline ait markayı kullanması suretiyle elde etmiş olduğu net kazancın yoksun kalınan kar olarak hüküm altına alınması gerektiğini ifade ederek neticeten, davanın kabulüne karar verilmesini talep etmektedir.

REPLİK:

Davacı vekili 12/01/2023 havale tarihli replik dilekçesinde özetle; Davalının, şirketinin distribütörü olmadığını, şirketi ile müvekkil şirketin aynı çatı altındaki grup şirketler olduğunu, buna ilişkin noter tasdikli belgeyi ve şemayı sunduklarını, aynı adresteki bağlantılı şirketler olduklarını, davalının, ne müvekkillerinin ne de şirketinin bayisi veya distribütörü olmadığını, davalının iddia ettiği yetki belgesinin geçerli olmadığını, bu belgeyi kabul etmediklerini, şirketinin beyanını dilekçe ekinde sunduklarını, davalı şirketin cevap dilekçesinde sunmuş olduğu fatura dikkate alınarak distribütörlük ilişkisi olduğu sonucunun çıkarılamayacağını, 8 yıl içerisinde sadece bir kez ve az miktarda ürün alımına ilişkin bir faturanın bu anlama gelmeyeceğini, davalı tarafından sunulan yetki belgesinin bayilik/distribütörlük şartlarını taşımadığını, sözde yetki belgesinin 2015 tarihli olduğunu, süre içermediğini, sadece 1 kez alım yapıldığını,

üstelik bayilik veren şirketin artık bayiliği yapan ürünü üretmediği halde halen distribütörlük ilişkisinin devam ettiği iddiasının kabul edilemeyeceğini, öte yandan marka hakkını kullanma yetkisini de davalı tarafa vermeyeceğini, davalı tarafın cevap dilekçesinde ... markalı ürünleri kullandığını ve haksız rekabet teşkil edecek davranışlarını ikrar ettiğini, davalının, kendisine ihtarla bulunulduktan sonra web sitesindeki fotoğrafları kaldırdığını, davalı taraf web sitesinden "ürünlerimiz" kısmından ... marka ürünleri kaldırmış olsa da ... klimalarının fotoğraflarının web sitesinde hala yer aldığını, bunun noter vasıtasıyla tespit ettirildiğini, yine web sitesinde müvekkil fabrikasının görselleri ile logosunun kullanılmakta olduğunu ve bunların da noter vasıtasıyla tespit ettirildiğini, davalının web sitesinden görsellerin kaldırıldığı iddiasının yerinde olmadığını, hala ticaret unvanının kullanmasının da yerinde olmadığını, davalının, müvekkil şirketin adını ve piyasadaki güvenilirliğini kullanarak başka markalı ürünlerin ticaretini yaptığını, tüketiciyi yanılttığını ve haksız kazanç sağlamaya çalıştığını, müvekkil şirketin ihtarından sonra marka adıyla yapılan her faaliyetin hukuka aykırı olacağını, davalının belirtmiş olduğu ithalat yönetmeliğinin uyuşmazlıkla ilgisinin olmadığını, müvekkilinin kendi sattığı ürünlere teknik destek verdiğini ifade ederek neticeten, davanın kabulüne karar verilmesini talep etmektedir.

CEVAP:

Davalı yetkilisi 16/12/2022 havale tarihli cevap dilekçesinde özetle; Şirketlerinin, 01/03/2015 tarihinden beri üretici şirketinin ...'deki klima bayisi ve distribütörü olduğunu, davacı şirket ile bir bağlarının ve ilgilerinin olmadığını, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine uygun olarak kurulduklarını, yetki belgesine uygun olarak faaliyetlerini gösterdiklerini, bu yetki nedeniyle ... adresinin kendilerine verildiğini, üretici ... şirketinin davetiyle ...'e gittiklerini ve onların izniyle bu isimde şirket kurduklarını, ithalat yönetmeliği hükümlerine göre 2025 yılına kadar yedek parça temin etme mecburiyetlerinin de bulunduğunu, bu yıl klima ithalatı yapmadıklarını, üretici firmanın klima üretimini durdurduğunu, bu nedenle kendilerinin de ... marka klimalarının tanıtım ve pazarlama faaliyetlerini durdurduklarını, web sitesinden ürün ve fabrikanın vermiş olduğu görselleri kaldırdıklarını, şu anda başka klima ve kombiler ve bazı ihraç ürünlerinin satışını yaptıklarını, davacının kendileriyle benzer ürün üretmediğini, distribütör olarak 5 yıl önce yapılan videolarda ...'ın yönetim kurulu üyesi olarak

tanıtımlarda yer aldığını, daha sonra şirket ortaklığından ayrıldığını ifade ederek neticeten, davanın reddine karar verilmesini talep etmektedir.

DÜPLİK:

Davalı yetkilisi 27/01/2023 havale tarihli düplik dilekçesinde özetle; Kendilerine klima satış yetkisi ve distribütörlük veren ve klima gönderen şirketin olduğunu, bu şirketin klima üretimini durdurması nedeniyle bu yıl itibariyle o şirketin tanıtımları, logoları ve görsellerini kullanmadıklarını, web sitelerinde ve ürün kataloglarında kendilerine ait ... tanıtımlarını yaptıklarını, klima talepleri geldiğinde ... klimaların satışını yaptıklarını, ticari kayıplarını dengeleyebilmek için de diğer ihracat ürünlerinin satışını yaptıklarını, ... şirketince tanzim edilen fatura ve yetki belgesinin sahte olmadığını, daha önce dilekçe ekinde sunulduğunu, ... şirketinin kendilerine yüzlerce klima gönderdiğini, sunulanın sadece bir örnek sevkiyat faturası olduğunu, davacı yetki belgesinin sahte olduğunu düşünüyorsa bunun ayrı bir dava konusu olduğunu ispat edilmesi gerektiğini, davacı şirketle bir bağlarının ve ilgilerinin olmadığını, ... marka amblemini kullanmadıklarını, ürünlerini satmadıklarını, mevzuat gereği ellerindeki yedek parçaları talep eden servislere gönderdiklerini ifade ederek neticeten, davanın reddine karar verilmesini talep etmektedir.

UYUŞMAZLIK:

Dava, 6769 sayılı SMK m.29, m.149 ile 6102 sayılı TTK 54 vd hükümlere göre açılan marka hakkının ihlâli ve haksız rekabet iddialarından kaynaklı hukuki korunma istemlerine ilişkindir.

Taraflar arasındaki uyuşmazlığın; Davalının, davacıya ait marka hakkı ihlâli ve haksız rekabet oluşturan eylemlerinin bulunup bulunmadığı, varsa bu eylemlerin tespiti, önlenmesi, sonuçlarının ortadan kaldırılması, davalının ticaret unvanından "... ibaresinin terkinin, maddi tazminat, manevi tazminat, itibar tazminatı, hükmün ilanı istemlerinin yerinde olup olmadığı, re'sen gözetilmesi gereken bir husus olarak sessiz kalma yolu ile hak kaybı koşulunun mevcut olup olmadığı hususlarına ilişkin olduğu tespit edilmiştir.

Davanın açılmasını müteakip tarafların dilekçeleri karşılıklı tebliğ olunmuş, sundukları deliller alınmış, dilekçe teatisi tamamlanmış, davacıya ait marka tescil belgeleri celp edilmiş, dava şartları incelenmiş, ön inceleme duruşması yapılmış, hak düşürücü süre bakımından eksiklik bulunmadığı tespit edilmiş, taraflar sulhe teşvik olunmuş,

arabulucuya gitme hakları hatırlatılmış, sonuç alınamaması üzerine uyuşmazlık konuları tespit edilmiş, tahkikat icra olunmasını müteakip, teknik konularda bilirkişi incelemesi yaptırılmış ve 06/08/2015 tarih 29437 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren ... Yürütülmesine Dair Yönetmelik'in 201/2. maddesi hükmü de gözetilerek taraflara tahkikat ve yargılamanın geneliyle ilgili son sözleri de sorulmuş; sözlü iddia ve savunmada bulunma olanağı tanınmıştır.

DELİLLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE GEREKÇE:

Tarafların iddia ve savunmaları, ibraz ettikleri deliller, marka tescil belgeleri, davalıya ait ticari sicil kayıt bilgileri, özel veya teknik hususlara ilişkin saptamalar barındıran bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre;

Davacıya ait ... sayılı "... " ibareli markanın 11.sınıfta yer alan emtialar bakımından 18.01.2000 tarihinde tescil edildiği, yenileme işleminin yapıldığı, dava tarihi itibarıyla koruma süresinin devam ettiği, 2012/73567 sayılı "... " ibareli markanın 7 ve 37.sınıfta yer alan mal ve hizmetler bakımından 20.09.2013 tarihinde tescil edildiği, yenileme işleminin yapıldığı, dava tarihi itibarıyla koruma süresinin devam ettiği anlaşılmıştır.

Somut olayda ilk olarak sessiz kalma yolu ile hak kaybı koşullarının oluşup oluşmadığı hususu irdelenmiştir. Zira bu husus bir ön sorun olup, sessiz kalma yolu ile hak kaybı koşulunun oluşması halinde, başkaca bir tahkikat işlemine gerek kalmaksızın davanın reddine karar verilmesi gerekecektir. Aksi halde, işin esasına geçilerek; ayrı ayrı marka hakkı ihlâli ve haksız rekabet istemlerinin irdelenmesi gerekecektir.

6769 sayılı SMK'nın mehzını oluşturan ... sayılı ...'nin 9.maddesi ile ... sayılı ...'nün 61.maddesi hükümlerine göre, kesintisiz beş yıl süre ile bir marka sahibinin kendi markasının başkası tarafından, bilgisi dahilinde kullanılmasına ses çıkarmaması halinde marka sahibinin artık hükümsüzlük davası açamayacağını ve söz konusu kullanmayı önleyemeyeceği öngörmektedir. Anılan hüküm, salt hükümsüzlük istemi bakımından Türk Hukuku'na alınmış olup (SMK m.25/6), tecavüz iddiası bakımından ... düzenlemeleri ile paralel olarak ticari kullanım bakımından yasal bir süre öngörülmemiştir. Hemen belirtmek gerekir ki mülga 556 sayılı KHK döneminde hükümsüzlük istemi bakımından da sessiz kalma süresi öngörülmemiştir. Ancak Türk Hukuku'nda böyle bir düzenlemenin bulunmaması karşısında, sorun TMK m.2 hükmü varlığı karşısında çözümlenmekteydi. ...'nun 04/05/2011 tarih ... sayılı kararında bu husus;

"Sessiz kalma yoluyla hak kaybı kaynağını "hakkın kötüye kullanılması yasağı"nı düzenleyen MK'nun 2.maddesinden almaktadır. Bu maddeye göre, "Herkes haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır." "Bir hakkın sırf başkasına zarar vermek için kullanılmasını kanun himaye etmez." Dürüstlük kuralı, MK'nun "Başlangıç Hükümleri" arasında, hukukun her alanında kendini gösteren bir ilke olarak düzenlenmiştir. Sessiz kalma yoluyla hak kaybının doğması ve dava hakkının M.K.'nin 2.maddesine aykırılık oluşturup oluşturmadığı hususları her olayın kendi özelliğine göre değerlendirilmelidir." şeklinde ifade edilmiştir. Sessiz kalma yolu ile hak kaybı müessesesi, öğretide de savunulan hukuki bir kurumdur. (...)

Sessiz kalma yolu ile hak kaybı müessesesi, marka hakkına tecavüz iddiası bakımından, söz konusu tecavüzden kaynaklı marka haklarının korunmasına dair hükümlere istisna oluşturan hukuki bir kurumdur. Sessiz kalma yolu ile hak kaybının söz konusu olabilmesinin birinci koşulu; marka sahibinin, markanın başkası tarafından tescil ettirildiğini veya kullanıldığını bilmesi ya da bilebilecek durumda olması gerekir. İkinci koşul; marka sahibinin, markasının kullanılmasına karşı harekete geçmemesi, dava açmaması, sessiz kalması gereklidir. Burada önemli olan husus, marka sahibinin ihlal eylemine karşı aktif bir önleme yoluna müracaat edip etmediğidir. Üçüncü koşul; marka sahibinin, markasının başka bir kimse tarafından tescil edilmesi veya kullanılması eylemine belirli bir süre sessiz kalması gereklidir. 556 sayılı KHK döneminde marka ihlal yargılaması bakımından kesin bir süre verilmesinin doğru olmadığı ve bu sürenin somut olayın özelliklerine göre 5 yıldan az veya fazla olabileceği uygulanagelmışse de, 6769 sayılı SMK'ya mehzaz oluşturan ... ve tüzüğü uygulamasında bu sürenin gerek hükümsüzlük gerekse tecavüz iddiaları bakımından 5 yıl olarak baz alındığı, SMK m.25/6 hükmünde hükümsüzlük davası yönünden de 5 yıllık sürenin benimsendiği dikkate alındığında tecavüz davası için de kıyasen sessiz kalma olgusunun en az 5 yıl olması gerektiği mahkememizce benimsenmiştir. Dördüncü koşul; markayı tescil ettiren veya kullanan kimsenin iyiniyetli olması gerekir. Buna göre, sadece iyiniyetli bir şekilde başkasına ait bir markayı tescil ettiren, kullanan, markanın başkası adına tescilli olduğunu, kullanıldığını, markanın gerçek sahibinin başkası olduğunu bilmeyen veya bilebilecek durumda olmayan kimse, sessiz kalma yolu ile hak kaybı imkanından yararlanabilir.

Yukarıda belirtilen dört koşul gerçekleştirdiği takdirde, marka hakkı sahibi, markasının korunması imkanından faydalanamaz. ... sayılı kararda belirtildiği üzere, sessiz kalma yolu ile hak kaybı bir def'i olmayıp itiraz mahiyetindedir. Taraflar ileri sürmese bile, mahkemece re'sen dikkate alınmalıdır.

Sessiz kalma yoluyla hak kaybında, hak genel olarak sona ermemekte, sadece bu haktan eylemine sessiz kalınan kişi ya da kişilerin yararlanmasına katlanılmaktadır. Zira tacirin, bir hakkını bilerek isteyerek belli bir süre kullanmaması sebebiyle ticaret unvanından doğan hakkı kaybolmamakta, sadece uzun süredir var olan kullanıma/tescile sessiz kalmış olması sebebiyle bu duruma zımnen icazet verildiği kabul edilmektedir. Sessiz kalma yoluyla hak kaybindan bahsedilebilmesi için, önceki hak sahibinin ticari ad ve işaretin aynısının veya benzerinin ticaret unvanı olarak tescil ettirildiğini veya başkaları tarafından kullanıldığını bilmesi ve buna rağmen sessiz kalmış olması gereklidir. Buna karşın ticaret unvanlarının ticaret siciline tescil edilmek zorunda olmaları ve tescilin olumlu etkisi nedeniyle tescil ve ilan edilmiş ticaret unvanının bilinmediği ileri sürülemeyecektir. Bununla birlikte önceki hak sahibinin uzun süre sessiz kalması mücbir sebep ya da objektif imkânsızlık gibi haklı bir nedene dayanıyorsa ve bunun ispatlanması hâlinde sessiz kalma yoluyla hak kaybı söz konusu olmayacaktır. Önceki hak sahibi, ticari ad ve işaretin bir başkası tarafından ticaret unvanı olarak tescil edilmesine veya kullanılmasına sessiz kalmayarak dava yoluna başvurursa artık sessiz kalma sebebiyle hak kaybı söz konusu olmamaktadır. Bununla birlikte önceki hak sahibi dava yoluna başvurmadan önce ihtarname göndermesi de sessiz kalmadığı anlamına gelmelidir. Ancak dikkat edilmesi gereken husus, uzun süre boyunca, belirli aralıklarla sadece ihtarname gönderen, fakat dava açmayan ve ihtarname dışında unvanın kullanılmaması için herhangi bir girişimde de bulunmayan önceki hak sahibinin sessiz kalmadığını ileri sürmesi, hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilebilir. O hâlde kullanımın daha fazla devamını istemeyen önceki hak sahibi, bu arzusunu açıklayan bir ihtarname göndermiş ise de makul bir süre içinde bu iradesini dava yoluyla da göstermelidir. Sessiz kalma yoluyla hak kaybının söz konusu olabilmesi için, önceki hak sahibinin, ticaret unvanının aynısının veya benzerinin kullanılmasına belirli bir süre sessiz kalmış olması gereklidir. Ancak ticaret unvanı yönünden sessiz kalmanın ne kadar süre geçtikten sonra hak kaybına sebep olacağı TTK'de düzenlenmiş değildir. Bununla birlikte 10.01.2017 tarihinde yürürlüğe giren 6769 sayılı ... (SMK) ile ilk defa marka hukukunda hükümsüzlük davaları yönünden sessiz kalma yoluyla hak kaybına ilişkin bir düzenleme

getirilmiştir. SMK'nin 26/6. maddesi; "Marka sahibi, sonraki tarihli bir markanın kullanıldığını bildiği veya bilmesi gerektiği hâlde bu duruma birbirini izleyen beş yıl boyunca sessiz kalmışsa, sonraki tarihli marka tescili kötü niyetli olmadıkça, markasını hükümsüzlük gerekçesi olarak ileri süremez" hükmünü haizdir. Buna göre marka hükümsüzlük davalarında sessiz kalma yoluyla hak kaybı ilkesinin uygulanabilmesi için beş yıllık sürenin geçmiş olması gerekmektedir. Ancak ticaret unvanı yönünden mevzuatta bir süre belirlenmesi bulunmadığından TMK'nin 2. maddesi de gözetilmek suretiyle her somut olayın özellikleri dikkate alınarak sürenin belirlenmesi gerekmektedir. Hemen belirtilmelidir ki; sessiz kalma nedeniyle dava açılmayacağı yönündeki savunma bir def'i olmayıp itirazdır. Zira sessiz kalma yoluyla hak kaybı ilkesinin dayanağı TMK'nin 2. maddesi olduğuna göre, dava açılması açıkça hakkın kötüye kullanılması niteliğinde ise ve bu durum dava dosyasından ortaya konulabiliyorsa, sessiz kalma yoluyla hak kaybı bir itiraz olarak kabul edilip hâkim tarafından resen dikkate alınmalıdır. Keza TMK'nin 2/2. maddesi gereğince bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz. (...)

Belirtilen açıklamalar ışığında somut olayda yapılan incelemede; davalı taraf, üretici şirketinin ...'deki klima bayisi ve distribütörü olduğunu, ürünleri ondan aldığını ve sattığını iddia etmektedir. Bu iddiaya karşın davacı taraf, söz konusu dava dışı şirketin kendi bünyelerinde bir şirket olduğunu kabul etmekte, ancak distribütörlük ilişkisinin ve yetki belgesinin gerçek olmadığını iddia etmektedir.

Davalı tarafından şirketinden alınmış 01/03/2015 tarihli distribütörlük yetki belgesinin dosyaya ibraz edildiği görülmüştür. Davacı tarafından da şirketine ait aksi yönde beyanın dosyaya sunulduğu anlaşılmıştır. Distribütörlük hususu taraflar arasında tartışmalı olmakla beraber, dava dışı firmasının davacı tarafın organizasyon şeması içerisinde yer aldığı ve aralarında organik bağ bulunduğu taraflar arasında çekişme konusu değildir.

Davalı tarafından dosyaya fatura ve dekontların delil olarak sunulduğu görülmektedir. İncelendiğinde; Ltd. tarafından davalı ... adına düzenlenmiş 21/11/2015 tarihli ve 64.550,00 dolar tutarındaki ... Marka Klima ürününe ilişkin faturanın ve ödemelerin yapıldığını gösterir dekontların dosyaya sunulduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Ltd. tarafından davalı ... adına ... Müdürlüğünün 19/01/2016 tarihli ve ...seri numaralı gümrük giriş beyannamesinin dosyaya sunulduğu tespit edilmiştir. Yine aynı firma tarafından

davalı firma adına düzenlenmiş 08/03/2017 tarihli ve 24.000,00 dolar tutarındaki ve 05/06/2017 tarihli ve 45.500,00 dolar tutarındaki ... marka klima ürününe ilişkin faturaların ve ödemelerin yapıldığını gösterir dekontların dosyaya sunulduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra ... Ltd. tarafından ...'na gönderilen 27/05/2015 ve 22/04/2017 tarihli onay belgelerinde davalı ...'nin 10 yıl süreyle temsilci olarak belirtildiği anlaşılmıştır.

Davalı şirket ...(nün ... sicil numarasına kayıtlı olup, 30/03/2015 tarihli ve 8789 sayılı ...'nde ilan edilen “...” ticaret unvanı altında 24/03/2015 tarihinde kurulmuştur. Davalının 24/03/2015 tarihinden itibaren aynı ticaret unvanıyla faaliyet gösterdiği, faturaların ve belgelerin de bu ticaret unvanı adına düzenlendiği tespit edilmiştir. İlki 21/11/2015 tarihli olan faturalardan ve 27/05/2015 tarihli onay belgesinden ve açıklanan diğer belgelerden, davacı ile aynı organizasyon bünyesinde yer alan firmanın bilgisi dahilinde satış işleminin gerçekleştiği, davalı taraftan, faaliyetlerinden ve davalı tarafın ticaret unvanından en geç 2015 yılı itibariyle haberdar olduğu, buna karşın dava dışı ... şirketi ile organik bağ olan davacı firmanın hukuki bir süreç başlatmadığı ve aradan geçen yaklaşık 8 yıla karşın hukuki müdahalede bulunmadığı, aksine ticari faaliyetin farklı tarihlerde de devam ettiği tespit edilmiştir. Davacı ile dava dışı ... firması arasındaki organik bağ göz önüne alındığında, davalının ticari faaliyetlerinin ve ticaret unvanının davacı tarafından bilindiği, en azından bilinmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Basiretli bir tacir gibi davranması gereken davacının, uzun yıllardır faaliyet gösteren davalı firmadan haberdar olduğunun kabul edilmesi gerektiği, buna karşın uzun yıllar boyunca davalının gerek markasal kullanımına, gerekse ticaret unvanının kullanımına karşı sessiz kaldığı, açıklanan nedenlerle, sessiz kalma yoluyla hak kaybının şartlarının gerçekleştiği anlaşıldığından davanın reddine karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm tesis edilmiştir.

HÜKÜM:

1-Davanın REDDİNE,

2-Harçlar Kanunu uyarınca alınması gereken 179,90 TL karar ve ilam harcının peşin alınan 51.232,50 TL harçtan mahsubu ile arta kalan 51.052,60 TL harcın talebi halinde davacıya iadesine,

3-Davacı tarafından yapılan 179,90 TL peşin harç, 80,70 TL başvurma harcı, 62,70 TL vekalet harcı, 2.400,00 TL bilirkişi ücreti, 45,42 dosya kapağı masrafı, 397,00 TL posta-

tebligat gideri olmak üzere toplam 3.165,72 TL yargılama giderinin davacı üzerinde bırakılmasına,

4-HMK m.333 hükmü gereği karar kesinleştğinde artan avansın yatıran tarafa re'sen iadesine,

Dair, Davacı vekilinin ve Davalı yetkilisinin yüzüne karşı, HMK m.341 ve m.345 hükümleri gereği kararın taraflara tebliğinden itibaren iki hafta içerisinde ... Bölge Adliye Mahkemesi ilgili hukuk dairesi nezdinde İSTİNAF yasa yolu açık olmak üzere verilen karar açıkça okunup usulen anlatıldı. 16/06/2023”